



## Vanhapoika kertoo.

Istuimme eräänä iltana kappakassa, muutamat veikot, jotka ennen olimme yhdessä elostelleet, mutta jotka elämä oli erottanut. Keskustelu kulkeutui nuoruuteemme, jolloin olimme lukeneet ja huvitelleet, rakastaneet ja toivoneet — noin puolitoistakymmentä vuotta takaperin. Muutamat meistä olivat naineita miehiä, toiset tulemaisillaan vanhoiksi pojiksi. Näiden viimeainittujen joukossa oli kaikkien meidän hyvä ystävämme tohtori Y., yksi niistä, joita avioliiton jumalatar kaikista vähimmin näytti voivan pauloihinsa toivoa. Hän ei ilmaissut ajatuksiaan naisesta, emmekä mekään niin tarkoin tienneet, mitä hän siinä suhteessa oli kokenut. Mutta kun keskustelu tällä kertaa kävi yhä sydämmellisemmäksi ja tuttavallisemmaksi, kääntyi vihdoinkin joku hänen puoleensa:

— Mutta kuulehan sinä, tohtori, minulla on hämälä muisto siitä, että sinä kerran olit aika tavalla rakastunut. Mikä oli sen lorun loppu ja miksi ei siitä mitään tullut?

— Ka niin, saakeli, se amatsoonijuttu! muistui erään toisenkin mieleen.

Tohtori näytti olevan hämillään ja seivästi silmänsä kahvikuppiinsa. Mutta hän oli „tuulella“ eikä tarvittukaan kovin monia kehoituksia, ennenkuin hän, nielaistuaan liköörin, virkkoi:

— Niin, amatsooni! siitähän taisitte aikanaan kuulla puhuttavan, mutta ette liene koskaan kuulleet, kuinka sitten kävi. Ja koska nyt kerran olette saaneet minut liikkeelle, niin kerrommahan teille koko jutun alusta pitäen. Eihän se ole niin ylen hauska, mutta eipä ole pituudellaankaan pilattu.

\*

Muistanettehan, että minä promotsioonin jälkeen oleskelin vuoden översti H:n perheessä hänen poikiansa opettamassa. Rakastuin tietysti talon vanhimpaan ja ainoaan tyttäreeseen, joka oli viidentoista vanha. Me haaveksimme yhdessä, ratsastimme ja kalastimme yhdessä ja muutamia kertoja seurasi hän meitä metsällekin. Mutta hevospies hän kuitenkin ennen kaikkia oli, niinkuin olin minäkin. Hän tunsi talon hevosten kaikki ominaisuudet, tiesi mitä isää ja äitiä mikin oli j. n. e. Me vietimme tuntikausia tallissa, juotimme hevosia, ajoimme niitä hakaan tai metsään kesälaitumelle. Hän ratsasti kahareisin ja oli aivan ihastunut. Me karahutimme hurjaa menoa pitkin kaitasia polkuja läpi metsien ja yli harjujen, oksat ripsuivat silmiämme ja kun me palasimme kotiin, olivat hevoset vaahdossa ja me saimme toria överstiltä. Me tuulastimme öillä ja panimme toimeen pitkiä kravustusretkiä metsäjärviin. Sorsajahdeillemme ei hän suureksi surukseen saanut tulla, mutta hän nousi kuitenkin ylös kello kolme aamulla ja keitti meille lähtökahvit. Syksyllä, kun jänisjahdit alkoivat, otimme hänet välistä mukaamme,

vaikk'ei hän saanutkaan pyssyä. Mutta hän seurasi minua, seiso i hievahtamatta ajon kestäessä ja keksi usein jäniksen, kun en minä keksinyt, niin että sain ampuu.

Erittäinkin hänen reippautensa minua miellytti. Toisten mielestä oli se liika miesmäistä ja uudenaikaista, ja äiti, joka oli hieno ja ylimyksellinen nainen, suri sitä, että hänen tyttärestään oli tullut tuollainen poika-tyttö. Mutta juuri se oli minusta hänessä hienoa.

Te muistatte kai miten minä kehuin häntä teille — teitä lienee ollut viisi tai kuusi, jotka salaisuudestani tiesitte — istuessamme illoilla täällä oopriksessa ja likööriä maistellen. Muutamat teistä, sinä, sinä ja sinä, väititte vastaan ja huomautitte, ett'ei ihanteeni oikeastaan ollut minkään näköinen ja ett'ei hän luultavasti tulisi ottamaan osaa harrastuksiini, joka kuitenkin on tärkein puoli asiasta. Toiset teistä — muistan kuinka olin siitä teille kiitollinen, — näyttivät sydämmestään ottavan osaa onneeni ja noin kaikessa ystävyyydessä kadehtineen lämpimiä tunteitani ja menestystäni.

Sillä minulla oli todellakin ollut menestystä. Emme tosin olleet tehneet suhdettamme aivan selväksi, mutta helliä liikkeitä oli vaihdettu, ja perheessä puhuttiin aina leikillisesti ja samalla hiukan totisesti, niinkuin näytti, tästä tulevasta vävypojasta. Olin kirjoittanut runoja ihanteelleni ja julaissut ne. Kaikki tiesivät, ketä minä tarkoitin, ja yleinen mielipidekin oli siis valmistettu. Ja kun minä matkustin ulkomaille — hän oli silloin juuri täyttänyt kuusitoista vuotta — jatkaakseni lukujani ja kirjoittaakseni väitöskirjaani, oli asia milt'ei ratkaistu. Ainakin muistelen minä mennessäni ulos etehisestä, jonne toiset hienotunteisesti olivat jättäneet meidät kahden, suudelleeni häntä jotenkuten oven pielessä.

\*

Viivyin kauvan ulkomaille, pari kolme vuotta. Vaan ei ollut nuoruuteni ihanne mielestäni häipynyt. Ajattelin usein hänen sinisiä silmiään ja reipasta olen-

toaan ja kirjoitinkin minä hänelle aika usein. Ainakin joka kerta kuin minulla oli hyvin ikävä ja luulin *häntä* ikäviiväni. Hän vastasi välisti. Hänen käsialansa osotti, ett'ei käsi ollut erittäin tottunut kynää hallitsemaan ja oikokirjoitus tuotti minulle muutamia katkeria hetkiä. Hän kertoi, ett'ei hän enää lue kotiopettajattaren edessä — koulua ei hän ollut käynyt — sillä se on hänestä liika ikävää eikä siitä tahdo mitään syntyä, vaan että hän yhä enemmän on alkanut harrastaa urheilua ja antautua eläimiään hoitamaan. Nyt oli metsästys hänen mielensä kokonaan kietonut. Isä, joka ei ollut sitä sallinut, oli kuollut kohta minun lähdettyäni, ja koirat olivat hajautuneet mikä minnekin, mutta veljet metsästivät yhä edelleenkin tuolla pienellä maatilalla, jonne he olivat muuttaneet ja vieneet mukanaan jätteet vanhasta, mainiosta koirarodusta. Hänhän niitä hoiti ja hän enimmäkseen niiden kanssa metsästelikin. Muun muassa kertoi hän kerrankin, että Diana kohta tulisi saamaan penikoita, mutta ettei valitettavasti voitu sanoa, olivatko ne puhdasta rotua, koska pojat olivat olleet niin tyhmiä, ett'eivät pitäneet silmällä narttua, sill'aikaa kun hän itse oli ollut poissa muutaman päivän. Muuten ajoi hän vähän polkupyörällä ja puuhaili navetassa ja tallissa, oli terve ja oli lihonutkin, niinkuin sanoivat.

Kun palasin kotiin, viivyin ensiksi pari päivää Helsingissä. Ei kukaan teistä ollut silloin täällä, mutta tapasihan niitä sentään tuttaviani, ja hauska oli kuulla uusimpia kaskuja ja kertoa kaikesta, mitä oli kokenut ja mitä ei ollut kokenut. Jotenkin perinpohjaisen loppuviftin jälkeen astuin eräänä elokuun päivänä junaan ja siitä pois muutamalle pienelle asemalle, josta höyryvenhe vei minut lemmittyni luo.

Laiturilla, jonne saavuin puolenpäivän aikaan, seisoi hän ja odotti minua. Hänellä oli ympärillään muutamia jäniskoiria ja kädessä oli ratsupiiska. Hän tervehti minua voimakkaalla kädenlyönnillä, samalla kuin näpäytti ruoskalla muuatta koirista, joka pyrki toveriaan hyväilemään. Ja hänen äänensä oli milt'ei miehekäs, kun hän virkkoi: „terve, vanha veikko!“

Me astuimme käytävää ylös. Oli ihana iltapäivä. Olin ensi kertaa maalla Suomessa, kaksi vuotta poissa oltuani ja minä nautin sydämeni pohjasta. Toverini, jonka kainaloon olin tuttavallisesti käteni pistänyt, oli iloinen ja leikkisä ja puheli minulle koko ajan. Mutta en minä kuunnellut mitä hän puhui; muistan vaan hämärästi, että enimmäkseen oli kysymys koirista, jotka hänellä oli mukanaan. Minä kuvittelin häntä vaan sellaisena kuin hän oli silloin, kun me viimeksi olimme tavanneet ja lempineet yhtä kauniin kesäyön helmassa, kuvittelin sitä ja olin onnellinen. Jo ennenkuin menimme huvilaan, jossa hänen äitinsä meitä verannalla odotti, pysähdyin minä, katselin kauvan laajaa järven selkää, peltoja ja metsiä, ja huokasin pitkän, pitkän huokauksen, ikäänkuin vapautuakseni kaikesta, mikä oli mieleeni poissa oloni aikana kokoon- tunut ja täydentääkseni tuon tyhjän paikan koko koti- maan niin kauvan kaivatulla ihanuudella.

\*

Istuuduimme verannalle. Meille tuotiin mehua, vettä ja melooneja ja minua pyydettiin kertomaan. Olin kertomatuulella ja kaunopuhelias. Kaikki näyttivät huvitetuilta, valittuni vaan ei minua kuunnellut. Hän hommasi koko ajan ulos ja sisään, istuutui vähäksi aikaa ja meni taas. Kun hän palasi, keskeytti- kin hän minut välistä asioilla, jotka osoittivat, että hä- nen ajatuksensa kulkivat aivan toisia teitä. En sitä alussa huomannut, mutta vaikenin vähitellen kuta useam- min hän puuttui puheeseeni. Viimein kysyin minä, ollak- seni hänelle mieliksi:

— No, menemmekö huomenna peltopyitä ampu- maan?

— Oh, enpä tiedä, on nyt niin hassusti, ettei voi viedä ulos Dianaa.

— Miks'ei? kysyin minä viattomuudessani.

— Äsh, silloin olisivat kaikki kylän rakit hänen kintuillaan. Nartut ovat välistä aivan sietämättömiä...!

Olin koko ajan odottanut tilaisuutta puhellakseni hänen kanssaan kahden kesken. Olin varma siitä, että hänen näennäiseen hermostumiseensa ja välinpitämättömyyteensä minua kohtaan oli syynä se, ett'ei hän saanut olla kahden kesken kanssani.

Kun menimme illalliselle, käytin tilaisuutta kysyäkseni häneltä, enkö saisi tavata häntä sen jälkeen.

— Tulkaa alas käytävää pitkin rantaan, sittenkun olette sanoneet hyvää yötä, minä menen sinne kaikissa tapauksissa.



Tein niin. Oli verraton elokuun kuutamona. Kävelin verkalleen käytävää pitkin, jonka koivut loivat pitkiä varjoja pelloille ja istuuduin rantakivelle, jossa kalpeiden kuun säteiden kimmellyttelemä aalto hiljaloiski jalkojeni juuressa. Uinailin taas ja olin onnellinen.

Yhtäkkiä kuulin minä koiran haukuntaua ja ääniä, ja samassa seiso vierelläni rakastettuni, jäniskoirien sekä Dianan ympäröimänä, jota viimeainittua talutti joku toinen nainen, minkä hämärässä tunsin talon sisäpiiksi.

— Meidän täytyy joka ilta asian alkaen käydä kävelyttämässä Dianaa, jotta se saisi vähän jaloitella, sanoi rakastettuni, ja minä otan aina Marin mukaani sitä taluttamaan, kun se telmii niin kauheasti. On sitä-paitse hiton vastusta noista kylän koirista. Antakaa tänne keppinne, niin olette hyvä!

Ja hän poistui hetkiseksi luotani tehdäkseen tuhojaan koiraparvessa, joka vähän matkan päässä seurasi Dianaa.

— On niin kaunista tänä iltana, neiti, änkytin minä hänen palattuaan.

Hän ei vastannut mitään, sillä hän oli tarttunut Dianan talutushihnaan ja koira veti häntä tietä pitkin. Kun saavutin hänet, oli hän unohtanut kysymykseni.

Koira rauhoittui ja minä tein uuden yrityksen.

— Muistatteko, kuinka me kaksi vuotta sitten soutelimme kuutamossa Seikkalan järvellä, viimeisenä iltana ennen lähtöäni ja puhuimme siitä, millaista olisi, kun minä palaisin . . . ?

— Muistan, muistan hyvinkin hyvästi, Diana oli silloin aivan pieni ja me olimme juuri hukuttaneet kaikki hänen siskonsa . . . Mari, luuletko, että Diana jo voi mennä maata?

— En tiedä oikein, ehkei vielä aivan . . ! Kas niin, antakaa hänen nyt olla.

— Ei, ne ovat vaan vanhoja kissan jälkiä, joita se nuuskii . . . Meidän pitää kävelyttää sitä vielä vähän aikaa.

Me kävelytimme sitä vielä vähän aikaa. Tunustin itseni voitetuksi. Kuljin vähän aikaa ääneti ja katselin tuota ilveilyä. Mutta sitten mukauduin minä asianhaarain mukaan ja kerroin, että ainoa varma keino, miten kylän koirista päästään, olisi ampua niitä suoiloilla. Ja aivan totisesti näistä asioista keskustellen kävelimme me vielä puolen tunnin ajan kuutamossa, missä laine hiljaa huokaili kiviä vasten. Palasimme vasta sitten pihaan, kun oli saatu varmuus siitä, että Diana todellakin voi rauhassa mennä maata.

Kuutamokävelymme loppuivat siihen. Pari päivää jäniksiä jahdattuamme, niitä sanottavasti saamat-

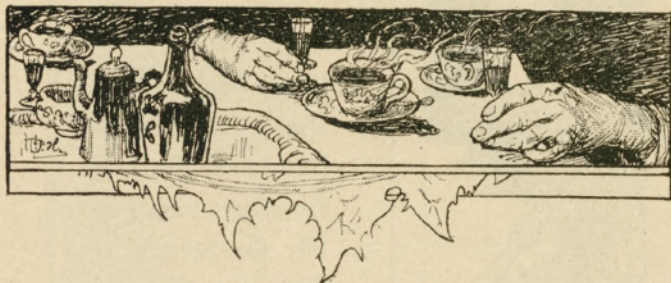
tamme matkustin minä pois. Rakastettuni ei näyttänyt siinä mitään erikoisempaa huomaavan.

Joku aika sen jälkeen kirjoitti hän minulle ja kysyi, enkö tahtoisin itselleni jotakuta Dianan penikoista. Nyt sanoi hän voivansa vakuuttaa, että ne ovat puhdasta rotua.

Ja sehän oli pääasia se, — lisäsi tohtori, tuo miellyttävä, hiukkasen ilkeä hymyily huulillaan.

Me nauroimme, kilistimme hänen kanssaan ja tyhjensimme liköörilasimme pohjaan.

*V. Jelm.*





# LEMMINKÄINEN JA KARJANPAIN- MEN.



Syöksi Pohjolan tupahan,  
Rynneltäikse rautarinnoin  
Jtse kaunis Kaukomieli,  
Hurjapäinen Lemminkäinen,  
Siin' oli sotaurosta,  
Siinä mies miekkamieli,  
Siinä naisten naurattaja,  
Kupurintojen kuningas.

Pohjolan väen tuvassa  
Jstui tieläjät tutuimmat,  
Jstui laajat laulajtkin.

„Mit' olette miehiänne,  
Kuta urhoja olette!“



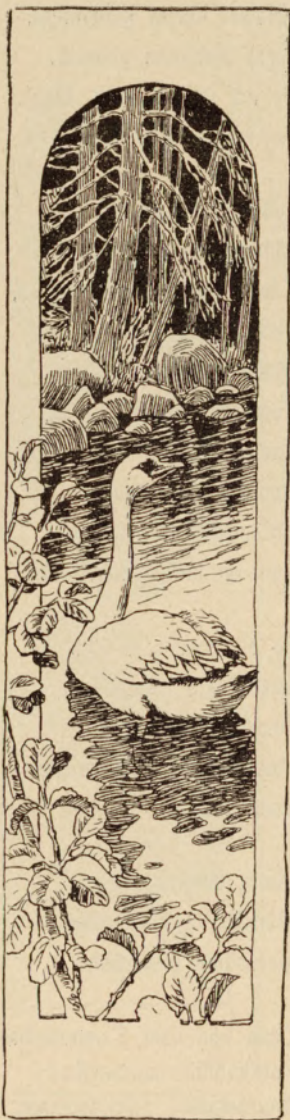
„Moiset kurjat kuikuttajat,  
 Pojat Pohjolan poloiset,  
 Ne mä laulan sinne, tänne,  
 Sen sikäli, tään täkäli!“

Keikutellen kalpoansa,  
 Sähkytellen säilönsä  
 Lauloi nuori Lemminkäinen,  
 Itse kaunis Kaukomieli  
 Suohon soittajat sekavat,  
 Turmaan tietäjät typerät,  
 Laulajat vetehen lahden  
 Oppimahan ahvenilta,  
 Ett' on vaieta visumpi,  
 Kuin on laulaa laadutonta.

Jo oli tuvasta kaikki,  
 Laulettuna, häädettynä  
 Suurilla mahtisanoilla  
 Itse kauniin Kaukomielen,  
 Lemminkäisen, lemmen urhon.

Mutta uunilta urisi  
 Märkähattu karjanpaimen  
 Kierosilmä ukkorähjys.

Tuon kun näki Lemminkäinen  
 Purskahtihe nauramahan,  
 Nauramahan, pilkkaamahan.



A. F. 24.

„Lauloin miehet mä tuvasta,  
Lauloin urhot kohtalaiset!  
Uraja ukko uunin päältä  
Vihoissasi, vimmoissasi.  
Sua en kehtaa laulaa täältä,  
Kun olet kurja miehiäsi,  
Narri naiseksi natukka!“

Raskahana, rasvaisena,  
Mustana, mutahisena  
Virta vierivi Manalla.

Itse lieto Lemminkäinen  
Joutui joutsenen ajohon  
Tuonne Tuonelan joelle  
Vuoksi naisen nauruhuulen,  
Simahuulen, marjahuulen,

Märkähattu karjanpaimen,  
Kierosilmä ukkorähjys  
Vaani miestä viidakosta  
Jousin vahvoin jännitetyin,  
Kyy on nuolena ukolla.



7 F-24.

Sihtaeli, tähtäeli,  
Sivahutti, singahutti.

Itse kaunis Kaukomieli,  
Tuo on lieto Lemminkäinen  
Lennähyttäen kätensä  
Runneltuhun rintahansa  
Hoiperteli ja putosi.

Äkko pensasta urisi,  
Mörisi mokoma mörkö:

„Murhaa miesi ottelussa,  
Silvo voitetun jäsenet.  
Miestä vaan älä hyleksi!  
Eläintä saat halveksia,  
Koiraa, potkia poloista.  
Siit' on ihminen arempi!  
Siinä on ero inehmon  
Rinnalla eto elukan!“

*Yrjö Yrjölä.*

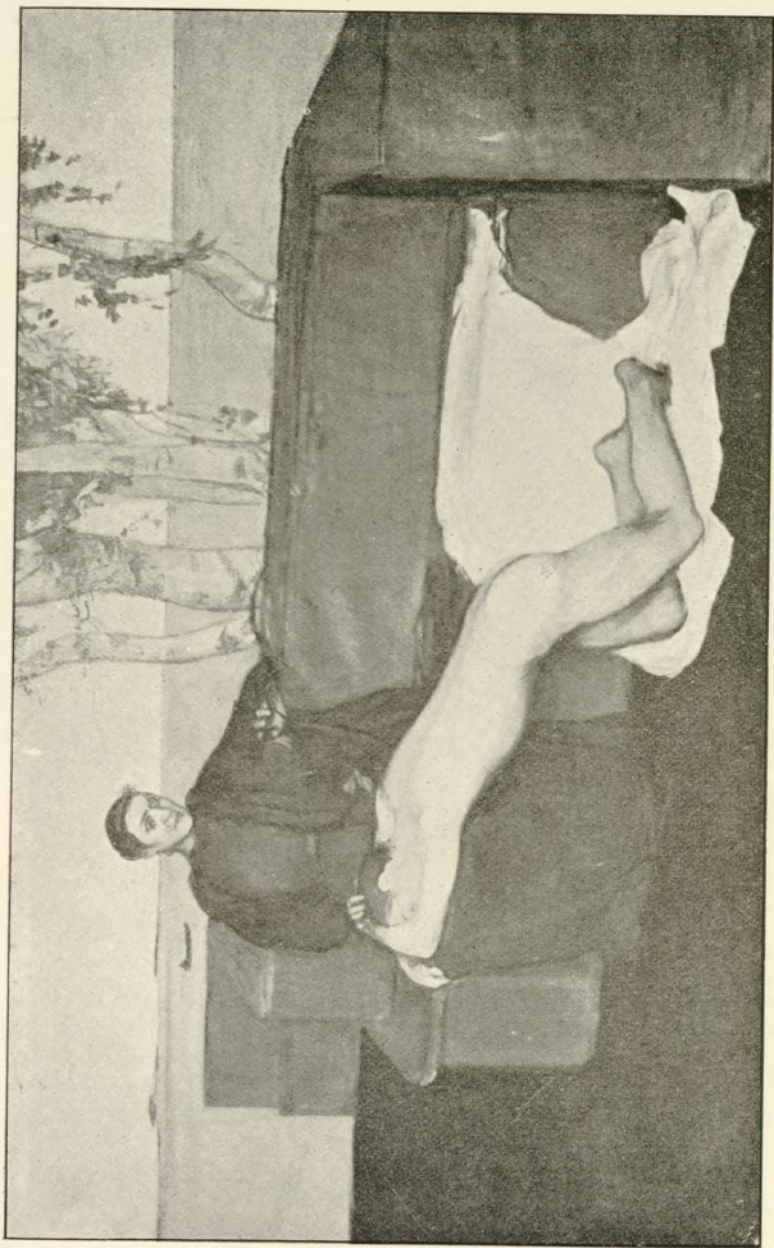


## Häntä vaivasi leini.

---

Mikko Mehtola ei suinkaan ollut mikään linnunluista eikä pottuvoista koottu mies, mutta aika ajoin vaivasi häntä leini, heitti väliin ihan sängyn omaksi Mikko-rajan. Kuukauden päivät se oli häntä vaivannut, ottanut väliin kovemmin, väliin lievemmin, eikä ollut tullut mistään apua. Vaikka kyllä Mikko oli apua koittanut, kokenut ihan joka konstin mitä kyläkunnan ukot ja akat olivat neuvoneet, mutta aina vaan huonolla menestyksellä. Tohtorin tykönäkin oli hän kerran kirkolla käydessään ollut, vaan kun tämä oli ottanut markan resehtistään ja kirjoittanut siihen ropit, jotka olisivat tehneet parisen markkaa apteekissa, niin jo oli Mikko ajatellut, että pitäkööt rohtonsa, koska ovat niin kalliita ja kävellyt apteekin sivu kotiinsa takaisin. Ei sillä että Mikko niin ruti köyhä oli, ettei noita rohtoja ostamaan olisi pystynyt, mutta saituus häntä vaivasi. Kärsii häntä ennen kuin tuollaisiin kulutuksiin rupeaa, ajatteli hän ja ehkäpä paranee itsestäänkin, kun aikansa on.

Mutta ei se ollut parantunut, pahentunut päinvastoin; nytkin veti suonia niin riivatusti, nyki ja nytkytti ympäri ruumiin että pahaa teki.



MAGNUS ENCKELL.  
MELANCOLIA.



Mikko makasi suorana sängyssä, voihi ja tuskitteli. Mikä hiton tauti tuo oikein lieneekään ja mistä tullut. Kylmästä sanoi tohtori sen saaneen alkunsa, mutta lieneekö tiennyt. Missäpä hän olisi niin kylmetynyt, vaatteet hänellä oli aina päällä ulkona käydessään, samoin kuin muillakin ihmisillä. — Oih; nyt se raato taasen repii; saakeli sentään, kaikellaisia tauteja häntä on tässä matoisessa maailmassa! Oikeaa jumalan tautia ei tuo ainakaan ole, eikä kylmästä tullutta; mitä lienee riettaan vehkeitä, tai pahain ihmisten laittamaa, vihamiesten tai muitten sellaisten...

Ja Mikko koetti muistella olisiko hänellä ketään vihamiehiä, vaan ei muistanut yhtään. Sovussa hän aina oli naapureinsa kanssa elänyt... Jaa, nyt hän muistikin yhden... olisikohan tuo Pietilän Leena... Hitto olkoon... eiköhän vain ollutkin sen vehkeitä! — Pietilän Leenan lehmä oli näet viime kesänä särkenyt aidan ja tullut Mikon perunamaahan, sitä oli Mikko silloin lyönyt seipäällä pari kertaa pois ajaisaan ja sen olivat jotkut naapurin lapset sitten kertooneet Leenalle. Olisikohan tuo suuttunut tuosta...

Vähän aikaa mietittyään oli Mikko jo aivan varma siitä, että Leena oli hänen vihamiehensä, se oli laittanut häneen tuon kirotun taudin eikä kukaan muu. Arvasihan sen jo siitäkin, kun ei Leena ollut enään käynyt heillä niin tiheään kuin ennen.

Joku olisi jo hautonut kosta mielessään tuollaisesta konnantyöstä, mutta Mikko oli rauhan mies, sopua hän aina tahtoi, eikä riitaa kenenkään kanssa. — Olisi käytävä sen Leenan luona ja koetettava sopia; kun pystyisi tästä... Äh, taas tuo jalka... piru kuitenkin, kuinka sitä repii ja särkee, ottaa ihan luita myöten... Eikä ollut se Saarakaan kotona, että olisi keittänyt kahvia... Kirkolle piti vaan päästä aamulla, vaikka ei ollut mitään viemistä, muuan naula villoja vaan... Olisi ne vastakin kerennyt sinne kyytiä, eihän tässä niin rahan tarvetta tätä nykyä ole; muuten teki vaan mieli, min menä.

Mutta menköön, osaan minä itsekin kahvin keittää, kun vaan pääsisin tästä ylös... Täytyy koit-



taa... Noo, jopa tuo tuntuu helpottavankin taasen, tuo tauti.

Vitkalleen nousi Mikko ylös ja haki kahvivers-  
taat esille, eikä kauvan viipynytään ennenkuin tuo  
suloinen liemi höyrysi Mikon nenän alla. Mutta siinä  
kahvia juodessa aukesi ovi ja kun Mikko pyörähti kat-  
somaan, huomasi hän — Pietilän Leenan seisovan  
oven suussa. — No, tuohan nyt tuli kuin käsketty,  
ajatteli Mikko ja pieni ilonsäde sävähti hänen sydäm-  
mensä lävitse.

— Hyvää päivää! toivotti Leena. — Yksinpä  
täällä vaan Mikko onkin, ei taida Saara ollakaan ko-  
tona.

— Ei ole nyt, lähti tästä kirkolle aamulla, mutta  
istukaa sentään, onhan täällä puuta, kehoitti Mikko.

Leena istui ja katsoi silmäpuolellaan kahvikup-  
peihin pöydällä... älyääköhän tuo edes tarjota kah-  
via, ajatteli hän mielessänsä.

— Täällä olisi kahveeta, Leena, tulkaa ryyppi-  
mään.

— Eihän sitä tarvitse, muuten minä vaan pistäy-  
sin tänne, luulin Saaran olevan kotona, esteli Leena,  
mutta käveli sentään jo pöytää kohden.

— Tottahan nyt toki kahvit tarvitsee; eihän Leena  
ole käynytään meillä kauvaan aikaan.

— Ei ole tullut käydyksi, kiireitä töitä on ollut  
tähän aikaan. — Olipa oikein paha kun ei se Saara  
sattunut kotia, olisi ollut asian nenää vähän.

— Sopiihan teidän käydä huomenna, illalla se  
kuitenkin tulee kotiin; meni käymään tästä kauppami-  
miehessä... äh, taas tuo jalka... Minä olen tässä  
ollut kipeänä jo kauvan aikaa, on semmoinen särky ja  
kolotus jaloissa ja koko ruumiissa, ettei tahdo aikaan  
tulla... mitä hiton tautia tuo lieneekään oikein. —  
Mikko katsoi syrjäsilmillä Leenaan.

— Hyvänen aika sentään! Joko kuvankin on ol-  
lut tuossa taudissa? kysyi Leena ja näytti niin viatto-  
man näköiseltä, juuri kuin ei tietäisi koko asiasta ol-  
lenkaan.

— Johan minä kuukauden päivät...

— Jalkojako se särkee?

— Niin, jalkoja ja koko ruumista, kiertelee ja repii milloin yhdestä, milloin toisesta paikasta ja kolottaa väliin niin turkasesti, että ihan vuoteelle ajaa, selitti Mikko.

— Kihtileiniä se on, ei mitään muuta. Minun isävainaassani oli aivan samallinen tauti, vaan kun Mäntylän muori-vainaja neuvoi konstin, niin heti parani ukko.

— Soo, jottako parani! Mitähän rohtoja tuo muori sille antoi?

— Ei mitään rohtoja, ei ikinäs mitään, lämmitti vaan saunan kuumaksi kuin hytin, -- tervasi ukon yltä päältä oikealla rekitervalla ja kylvötti kovasti, ja siitä otti tauti itseensä, eikä sitte myöten tullut ukkoon, selitti Leena.

— Soo, mutta sitäpä sietäisi koittaa . . . vai tervasi yltä päältä . . .

— Niin juuri, tervasi ja kylvötti . . . Paras on että lämmittää saunan niin kuumaksi kuin suinkin ja kylpee sitten niin kovasti kuin kärsii . . . paremmin vaikuttaa sitten . . . Pitäisi tästä lähteäkin jo . . . täytyy käydä tuolta Ylitalon emännältä noutamassa keuruuksia, se jo viime viikolla lähetti sanan . . . Leena yritti jo nousta ylös.

— Elkäähän nyt vielä sentään, juokaa toinenkin kuppi, eihän niin kiirettä . . . Ja Mikko kaatoi toisen kupin ja vadinkin puolilleen.

Ja Leena puhalteli ja ryyppi, oli hyvän tuulen näköinen ja selitti juurta jaksain Mikolle tuota tervakylpyä, kiitteli sen hyviä seurauksia ja parantavaa vaikutusta. — Ja Mikosta katosi viimeinenkin epäluulon häivä Leenaa kohtaan . . . Jos olisi vihassa, kyllä ei olisi tullut käymäänkään täällä, vielä vähemmin selittänyt mitään parannuskeinoja.

Mikko kaatoi kolmannenkin kupin Leenalle ja tämä joi sen suurella mielihalulla, vaikka ei tosin estelemättä, se nyt oli hänen tapansa semmoinen.

Vihdoinkin joutui Leena lähtemään, mutta vielä ovelta mennessäänkin kehoitti hän Mikkoa koittamaan



tuota tervakylpyä. Se oli ainoa keino, joka tuohon tautiin tepsii, sen oli hän nähnyt ja kuullut monasti. Eikä Mikko sitä epäillytkään, mikäpä siinä, ettei terva tepsisi, olihan hän sen itsekin nähnyt, että se oli hyvää useampaan tautiin, hammassärkyihin ja muihin...

Leenan mentyä joi Mikko vielä parisen kuppia kahvia, korjasi sitten kahviverstaat pois ja nakkausi pitkälleen vuoteelle. — Mahdottoman hyvä ihminen tuo Leena, suotta minä häntä vihamiehenäni pidin, ajatteli Mikko. Neuvoi ja selitti niin juurta jaksain kaikki, ihan perin pohjin... olisipa hyvä jos tuo keino auttaisi... koittaa sitä täytyy kumminkin... Ooh, nyt se taas alkaa kolottaa ja luistella pitkin ruumista tuo juuttahan kihti, vai mikä leini tuo lienee. — Mutta maltas, etköhän herkeä siitä, mitähän arvelet tervakylvystä ruoja; sen minä sulle annan pikemmin kuin luletkaan.

Mikko nousi ylös, pisti takin päällensä, otti kirveen sängyn alta ja meni halkorautteelle, jossa alkoi tervasjuurikkaita pieksää pienemmiksi. — Hän aikoi lämmitellä saunan oikein uhalla, kuumottaa niin, että silakka seinällä paistuisi. — Nytpä hänellä oli siihen aikaakin, kun ei Saarakaan ollut kotona; oli oikein hyväkin, että meni, eikä saa tietää mitään koko puuhasta. Kyllä kai olisi vastaan nytkin tässä, niin kuin monessa muussakin asiassa. On aina pauhannut, että tuossa tuo loikoo kipeänä kaikki päivät eikä pysty mihinkään ja sanonut, ettei minusta enään tässä maailmassa tule sellaista kalua, että ominja loin kävelemään pystyisin, mutta saadaanpa nähdä eikö tule.

Ja Mikko pieksi tervasjuurikkaita että kappaleet sinkoilivat pitkin pihamaata, hakkasi niin suuren röykkiön, että pikkuisen lakkia ja kirvespohjaa vaan takaa vilkkui. — Eikö nuo nyt jo alkane riittää, tuumi hän sitten itseksensä ja kantoi viisi vankkaa sylystä saunan loukkoon. —

Tuhkaa oli kokoontunut paljon saunan pesään; sen kantoi Mikko lapiolla pellolle saunan taakse, löi pesän täyteen juurikkaita, pisti niihin valkean ja istui itse paisteelle.

Illoisesti palaa räätisivät kuivat, tervaiset juurikkaat ja iloinen oli Mikkokin mielessään. — Nytpä tuon kohta näkee, mitä terva vaikuttaa, näkee lähteekö kihdit ja leinit syntisestä raadosta. — Kunhan vaan ei Saara ennättäisi tulla kotiin, ettei saisi tietää mitään koko puuhasta, ajatteli Mikko ja lisäsi yhä uusia juurikkaita pesään. — — — — —

Oli jo iltapäivä.

Juurikasröykkiö oli jo kadonnut saunan loukosta, mutta pesä oli enemmällä kuin puolillaan hehkuvia hiiliä. Koko sauna oli täynnä katkeraa kitkua katosta laattiaan asti, vaan kun Mikko tuontuostakin piti ovea seljällään, haihtui se vähitellen.

Tuopin verran nakkasi Mikko vettä kiukaalle koetteeksi; — kuului kova poraus, juuri kuin olisi kalliota ammuttu, paksu höyrypatsas kohosi kattoon ja rynkäsi sitten kauhealla vauhdilla ovesta pihalle.

— Ohoh, onpas siellä vauhtia, mutta olkoon, sitä parempi kuin kuumeempi on, arveli Mikko, hautoi vihdan, nosti tervakiulun kiukaalle notkistumaan ja alkoi riisuutua.

Lauteella voiteli hän sitten itsensä yltäpäältä notkealla tervalla, veteli varmuuden vuoksi kahteen kertaan, että paremmin tepsisi ja alkoi kylpeä.

Rohkeinkin lölymies olisi nyt kiittänyt luojaansa, kun olisi päässyt lauteilta alas, mutta Mikko ei häitäillyt, huuhtoi vaan minkä kerkesi, vaikka kynsiä poltti ja ruumista kirveli kuin muuraismättäessä ikään.

Mutta juuri kun Mikko oli parhaassa touhussa, lensi saunan ovi seljälleen ja naisen pää olkapäitä myöten pistäysi sisälle. Se ei ollut kukaan muu kuin Saara.

— Mitä sinä nyt meinaat, mies parka, kun olet lämmittänyt saunan ja vielä päälle päätteeksi keskellä viikkoa; oletko sinä enää täydessä järjessäsikään koko mies, kuului saunan ovelta.

— Älähän nyt... hoh, hoh... pianhan sinä sieltä tulitkin... turkanen tätä leikkiä... huh, huh, kuului vaan vastaukseksi lauteelta.

— Tule pois, kun on niin kuuma... onko pakko olla...

— Mutta Mikko ei tullut, löi vaan sitä lujemmin kuta enemmän poltti.

— Ja yhä vaan hakkaa! Korvia minulla täällä ovellakin jo kirvelee, mitä sitten siellä... Ja mikä riivatun tökötti täällä haisee, juuri kuin olisi tynnyri tervaa kiukaalla, häh?

— Ei mikään, ei mikään... Vesikin loppui jo täältä... heitä sinä sieltä alhaalta vielä pikkusen kiukaalle... hoh, hoh, sentään!

— Hulluksi sinä olet tullut koko mies, sen minä sanon! Tuoss on... vieläkö nyt?

— Ei nyt enää... hoh, hoh, eli heitä sentään vähäisen vielä... tuopin verran, vaan ei enempi... huh, huh!

— Mutta sano jo mikä täällä oikeastaan haisee, mies, ihanhan täällä läkähtyy tavallinen ihminen. — Mitä juutasta sinä olet ajanut kiukaalle... tervaa vai...?

— Enhän minä mitään ole ajanut... Sentään kuinka täällä on kuuma... pane edes se ovi auki.

— Aukihan tämä on, etkö näe... Aikoja olisit jo paistunut siellä, jos olisin kiini pitänyt. Mutta tule nyt jo viimeinkin alas tai minä heitän loputkin tuosta saavista kiukaalle... tuletko tai minä heitän. — Saara heristeli jo saavin korvissa.

— Ei, älä heitä... Menehän tupaan... minä jo alan laskeutua...

— Pääsetköhän edes hengissä alas sieltä?

— Pääsen kyllä... alahan nyt mennä...

— Raahii kai täältä mennäkin... tervaruukista. Saara pauskasi vihaisesti oven kiini ja meni pirttiin pihan toiselle puolelle.

— Hyvä olikin että meni, arveli Mikko penkille istuissaan. — Tuli juutas parhaiksi, etten kerjennyt edes vaatteita päälleni pukemaan. Mutta eipä arvanut oikein vielä, vaikka puhui tervasta. Luuli hupsu, että olin sitä kiukaalle ajanut, mutta erehtyi akka rukka.

Ja Mikko suki paitaa päällensä kiireen kyytiä, ei joutanut odottamaan, vaikka iho oli märkä ja tervassa yltä päältä. Ei hän nyt mitenkään olisi suonut, että Saara saisi tietää hänen tervakylpynsä; nauraa ja ilvehtii vielä, jos ei siitä olisikaan apua... Peijakas sentään kuinka se kirvelikin ruumista ja poltti, mutta enpäs heittänyt kesken vaan, ajatteli hän, portaita noustessaan.

Pirtissä oli Saara laittanut ruuan pöydälle ja teki jo sijaa sänkyyn parhaallaan, kuin Mikko astui sisälle.

— Mitä varten sinä nyt siellä saunassa pukemaan rupesit; märkään ihoon tukkii vaatteet... olisit tullut sisälle niinkuin ennenkin, puheli Saara.

— Mikä sitä alasti kartanon poikki... ilmakin tuntuu niin kolkolta... jäähtyy pian ja tulee kipeäksi, puolusteli Mikko.

— Jäähtyy! — etteikö olisi sitten vara jäähtyä... kylpi kuin hullu, että luulin henkensä heittävän siihen paikkaan. — Ja mitä! Nurinpäinhän sinä olet paidan-kin tupannut päällesi, katso nyt itsekin — Saaraa jo vähän nauratti.

— Empähän...! Jaa, nurin se sittenkin näyttää olevan.

— Ja tuon likasen paidan vielä tuppasi selkäänsä, hikeentyneen rötkön... tuossa on puhtaampi, muuta se. Saara nakkasi pestyn paidan Mikolle.

— En minä viitsi ruveta muuttelemaan.

— Etkö viitsi, hä?

— Kyllä minä tällä vanhallakin aikaan tulen, eihän tämä ole vielä ollut päällä kuin viikon, puolusteli Mikko.

— No eikö viikossa likaannu sitten. Suji jou-  
tuun tuo puhtaampi selkääsi.

Täytyi Mikon taipua. Hän siirtyi oviloukkoon, pimeimpään sopukkaan, ettei Saara huomaisi mitään, mutta tämä näytti juuri kuin kiusalla seuraavan kaikkia hänen liikkeitänsä.

— Herra siunatkoon! Palanuthan sinä olet koko otus, ihan musta kuin kekäle joka paikasta. No johan minä ajattelinkin ettei sellainen kylpy ole tavallista

enään. Hulluksiko sinä olet tullut, vai mikä sinua riivaa!



— Ole nyt vaihi . . . , eihän se palanutta ole.

— Mitä juutasta se sitten on . . . näytäs . . . No vie sua ja viipota, tervannut itsensä yltä päältä, ha, ha,



ha; hullu sinä olet takanakin, sen minä sanon... Mitä sinä olet oikein meinannut, mies?

— Enhän minä mitään ole meinannut, paitaa vaan ajan päälleni.

— Mutta tuollaiseen selkään et saa ajaa puhdasta paitaa, sen minä sanon! Mene joutuin saunaan ja pese itsesi puhtaaksi.

Ja taasen täytyi Mikon totella.

— Mitä riivatun konsteja sillä Mikolla nyt on, ajatteli Saara, jäätyään yksin, mutta älähän huoli, kyllä minä siltä tiedot kiskon, kun palaa.

Ja tiedot Saara kiskoikin. Palattuaan täytyi Mikon tunnustaa ja selittää kaikki, alusta loppuun asti ja sen kuultuaan nauroi Saara henkimeneyksissä.

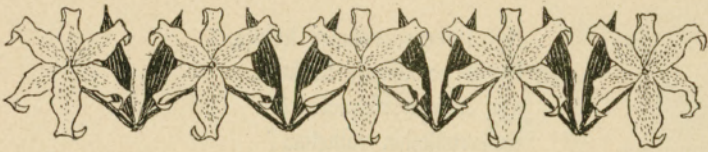
— Onko nyt kummempaa kuultu! Tervata itsensä yltä päältä ja kylpeä sitten kuin puolihullu. No kyllä sinä, Mikko, et ole niitä kaikkein viisaimpia miehiä tässä maailmassa... ja samallinen se on Leenakin... neuvoo toista hullua, ha, ha, ha! nauroi Saara.

Mutta Mikko ei välittänyt vaikka Saara nauroi, vaan paiskausi maata. Naurakoon nyt niin kauan kuin haluttaa, oma vaivansa, ajatteli hän ja nukkui pian.

Paraniko sitten Mikko kylvyn perästä, sitä en ole sattunut kuulemaan.

*Jukka Honka.*





## *Köyhä poika.*

---

Minä vain olen köyhä poika,  
Vähäpalkkainen työmies vaan,  
Toki tyttöstäni minä lemmin,  
Hän' en vaihtaisi kultiinkaan.

„Mihin näit sinä?“ Niin utelette.  
Mökin vaaralle valmistan,  
Pesän pieneh; tyttöni tuopi  
Tulen roihuvan takkahan.

„Vuota vuosia kymmenkunta,  
Elä yksin, säästöjä tee!“  
Niin rikkaat neuvovat mulle.  
Mut nuoruus niin hupenee.

Niin kukkien kultainen aika  
Ohi lentäen lieksahtais,  
Eik' onnenkyyhkyni konsaan  
Mun sylihini taas palajais.

Nyt terveys, voimien kukka,  
Rusot poskiimme hehkuaa.  
Ken moisen rikkautensa  
Rahavoittoihin vaihettaa?

Maa, annahan töitäsi meille  
Ja leipää työstämme luo,  
Mut nuorena meiss' ilon, lemmen  
Verenlämpöä hehkua suo!

1824/XI195.

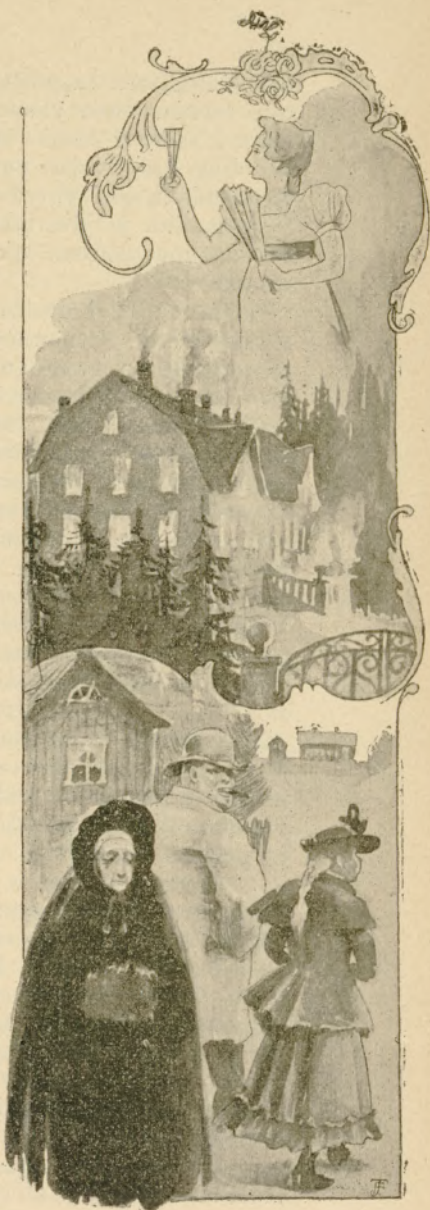
*J. H. Erkko.*

## „Hovin mamseli.”

(Matkamuistelmia.)

Mieleeni muistuu tapaus, joka muutama vuosi takaperin sattui minulle ollessani jalkamatkalla Savossa. Tulin näet tehneeksi tuttavuutta henkilön kanssa, joka päättäen kaikesta, mitä jälkeinpäin sain hänestä tietää, mahtoi jyrkästi erota ympäristöstään, niin kuin vanhanaikuinen jäykkä huonekalu, joka sattumuksen oikusta on eksynyt uudenaikaiseen velttoon tusinasalunkiin. Mahtoi erota, sanon minä, sillä kun sain hänet tuntemaan, lepäsi hän kuolleen ruumis-paarilla ja yhtymäpaikkamme oli kirkkotarha. Mutta kerronpa asian alusta.

Kaksi pitkää päivää olin jo ollut matkalla, ensimmäisen päivän kuumassa, pölyisessä rautatievaunussa, toisen pienessä ahtaassa höyrylaivassa



joka hiljakseen tupsuttaa viiletti pitkin Saimaan vesistön ihania, vaan yksitoikkoisia selkiä. Iltasella myöhään „Ystävää“ laski vähäisen laivasillan kupeelle, josta ei ollut kuin vajaa penikulma Heinälammen kirkolle, jossa minun piti yhtyä matkatoverini kanssa. Nousin siinä maihin ja jäin läheiseen talonpoikaistaloon yöksi. Seuraavana aamuna läksin aikaisin kirkolle päin astumaan.

Aamu oli herttaisen kaunis. Kastehelmet kimaltelivat vielä ruohonkorsien nenissä, viistoon laskevat auringonsäteet painoivat hellävaraisen suudelman puitten latvoihin, vaan muuten oli kapea metsätie vielä melkein siimeksessä. Muistan vielä kuinka sanomattomasti aamun ihanuudesta nautin. Puolen kesää oltuani pakotettu kaupungin kuumuutta kärsimään, teki aamupuhde minuun yhtä virkistävän vaikutuksen kuin raitis kylpy metsälammin kirkaassa vedessä helteisen kävelymatkan jälkeen. Jokainen hengenveto oli nautintoa, joka lisäsi iloani ja elämänhaluani. Muistan vielä kuinka väliin alamäkilöissä panin juoksuksi, tunteakseni paremmin jäsenteni notkeutta.

Tie kulki noromaita, asumatonta seutua, lehtimetsien läpi. Tunnin verran kuljettuani saavuin etelästä päin tulevalle valtamaantielle. Samalla muuttui ympäröivä maisema. Tie nousi vähitellen matalaa petäjä-metsää kasvavalle hiekkaylängölle, josta silloin tällöin ylemmiltä kohdilta näki kaukaisilla kukkuloilla taloja ja peltoja. Asuintoja ei vieläkään ollut tien varrella.

Kerran luulin jo sellaiselle saapuneeni kun tienkäänteessä näin kiviaitauksen ikäänkuin kaskimaan ympärille rakennetun, jossa vain muutama hinterä petäjä alakuloisesti taivasta kohti kohosi. Ja tavallansa se kaski olikin, johon monenlaista kasvia oli kaatunut, oli voimakkaita upeita honkia, oli elonhaluisia taimia, oli joka tuulenhenkäyksessä väriseviä riippakoivuja ja lahoja, sisältä madonsyömiä runkoja, jotka sitkeästi ja ahnaasti harvoilla jällelle jääneillä juurisäikeillään elonnestettä imivät.

Kaikki nyt maassa mätänivät. Vaan orasta ei pellolla näkynyt, ainoastaan kuiva, auringonhelteessä

kellertynyt heinä, siellä täällä punanen horsmankukka ja jäykkä ohdake seassa. Aitauksen toisessa laidassa ei ollut sitäkään, keltanen hiekka irvisti siinä ilkeästi esiin ja hiekkaan oli tihein rivein pystytetty valkosilla nimilaudoilla varustettuja mustia paaluja. Harvassa näkyi joku yksinkertainen musta ristikin. Olihan siinä kuoleman pelto, hautausmaa, yksi noita monia uusia ympäri Suomen sirotettuja, jotka uudenaikainen arka terveydenhoito on karkoittanut tyyssijoiltaan ihmisasuntojen läheisyydestä ja kirkon suojasta asumattoon seutuihin, niinkuin esi-isämme menneinä aikoina armotta ajoivat luotaan pitalintautiset erämaahan kuolemaan. Ikäänkuin ei kuoleman leima olisi itsessään jo kyllin synkkä, ovat nämä uudet hautausmaat yleensä sijoitetut synkän mäntymetsän keskelle, surkeille hiekkakankaille, joiden laihassa maassa ruoho ei jaksa vihanoida eikä lehtipuiden siemenet pysty juurtumaan.

Päivä synkkeni silmissäni — liekö pilvi auringon päällitse kulkenut ja vilpoinen ilma tuntui äkkiä kylmältä. Kauan ei kuitenkaan kuoleman varjo mieltäni painostanut ennenkuin kesäaamun ihanuus jälleen sen lämmitti ja elämä taas koko luonnosta hymyili vastaan.

Kolmisen virstaa kuljettuani loppui vihdoin metsä ja viljelty seutu, kirkonkylä aukeni eteeni. Harmaa puukirkko erillään olevine kömpelöine kellotornineen, tuuhean vanhan hautausmaan keskellä, kohosi vähän matkan päässä tienlaidassa. Sitä katsellessani kumahti kirkonkellon sävel kirkaassa ilmassa ja sitä seurasi hetkisen perästä toinen, sitten yhtä pitkillä väliajoilla kolmas, — neljäs — — hitaasti, juhlallisesti, ikäänkuin joka sävelen väliin jättäen aikaa alakuloisiin mietteisiin kaiken maallisen katoovaisuudesta. Kirkon toiselta puolen läheni ruumissaatto, vaan se ei kummastukseksi jatkanutkaan matkaansa kirkon ohitse, vaan pysähtyi kirkkotarhan portille. Samassa minäkin ehdin paikalle ja pysähdyin katselemaan menoa. Ruumisarkku, pieni, yksinkertainen, musta, valkea höytynen poimukas ympärillä, nostettiin juuri yksinkertaisilta

ruumisvaunuilta. Kirstun kannella lepäsi puolanvar-  
sista sidottu risti.

Saattojoukko, joka ei ollut suuri, oli enimmäkseen  
naisväkeä: pari kolme vanhaa rouvaa tai neitiä, mitä  
lienevät olleet, muutamia vanhanpuoleisia kansannaisia,  
kaikki körttiläisten mustansinisessä puvussa, sitä paitsi  
nuori pappi, nähtävästi apulainen, haudankaivaja ja  
eräs kolmas, joka hänkin näkyi olevan jonakin toimi-  
tusmiehenä läsnä. Kaikki teki minuun sen vaikutuksen,  
ettei vainajalla ollut saattojoukossa ketään omaisia.

Portille oli sillä välin kokoontunut pieni ryhmä  
aikaisin saapuneita kirkkovieraita; vasta heitä nähdes-  
säni muistui mieleeni että olikin sunnuntai.

Käännyn erään katsojan puoleen kysyen miten  
kirkkotarhaan sai haudata kun oli olemassa uusi hau-  
tausmaa.

— „Saavat ne, joilla on sukuhauta“, vastasi hän.

— „Kenen lapsi se sitten tänään haudataan?“

— „Eihän se mikään lapsi ole kun on Hovin  
mamseli.“

— „Vai niin, ajattelin vain kun on niin pieni  
kirstu. Mikä on vainajan nimi?“

— „En minä hänen nimeään osaa lausua, mutta  
Hovin mamseliksi sitä kaikki sanoivat.“

— „Tältäkö paikkakunnalta hän oli kotoisin?“

— „Ka, tältä hän se. Kaunialan hovistahan se  
oli syntyjään, joka nyt on kauppamies Pöntisellä.“

Vielä teki mieleni tehdä yksi kysymys lisää saa-  
dakseni vakuutta äskeiselle arvelulleni:

— „Vainajalla ei taida hautajaisissa olla ketään  
sukulaisia?“ kysäsin.

— „Ei näy olevan“, vastasi puhuteltu. „Kuuluu-  
han sillä veli vielä olevan elossa, korkeassa virassa  
kuuluu olevan, vaan eipähän tuo hautajaisiin ole tul-  
lut, missä asunee kaukana Helsingissä.“

Kaukana Helsingissä, — toistin ajatuksissani, voin-  
han sitten minäkin, vaikka olen tuntematon, yhtyä  
saattajiin.

Puhelumme aikana oli saattojoukko järjestynyt.  
Hämmästykseni näin nyt että naiset, äskenhuomaa-

mani körttiläiset, tarttuivat kantoliinoihin ja nostivat kirstun olkapäilleen. Hitaasti liikkui sitten jono poikki kirkkotarhan, vanhojen riippakoivujen varjostamalle kunnaalle, jossa rauta-aitauksen sisällä oli avonainen hauta. Hauta oli kaivettu harmaan hautakiven kylkeen, jonka sammaltuneesta kirjoituksesta en voinut erottaa muuta kuin sanat

*Här hvilar*

ja alempana vuosiluvut

*f. 1765 † 1830.*

Sinne vajosi Hovin mamselikin mustaan loukkoon heimonsa rinnalle. Tavannevatkohan toisensa? Niin vakuutti kumminkin pappi. Juhlallisesti kaikuiivat hänen sanansa: „Maasta olet sinä tullut. Maaksi pitää sinun jälleen tulemaan. Jesus Kristus vapahtajamme on sinut viimeisenä päivänä herättävä.“

Mahtavana kaikui avonaisen haudan ääressä kuninkaallisen runoilijan tärisyttävä tunnustus ihmisen voimattomuudesta Jumalan edessä:

— „Herra, Sinä olet meidän turvamme suvusta sukuun. Ennenkuin vuoret olivat, eli maa ja maailma luotiin, olet Sinä, Jumala, ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Sinä, joka annat ihmiset kuolla ja sanot: Tulkaat jälleen, te ihmisten lapset. Sillä tuhat ajast'aikaa ovat Sinun edessäs niinkuin eilinen päivä, joka meni ohitse, ja niinkuin vartija yöllä. Sinä vuodatat heitä niinkuin kosken, ja he ovat niinkuin uni; niinkuin ruoho aamulla, joka kohta lakastuu, joka aamulla kukoistaa ja ehtoolla leikataan ja kuivettuu.“

— „Sen tekee Sinun vihas, että me niin hukumme; ja Sinun hirmuisuutes, että me niin äkisti täältä temmataaan. Sillä meidän pahat tekemme Sinä asetat etees, meidän tuntemattomat syntimme valkeuteen Sinun kasvojesi eteen. Sen tähden kuluvat kaikki meidän päivämme Sinun vihas; meidän vuotemme loppuvat pikemmin kuin juttu.“

Olinhan ennenkin seisonut avattujen hautojen ääressä, vaan en syrjäisenä kuulijana niinkuin nyt. Hautaussaarna oli ennen kaikunut korvissani vain synk-



känä säestyksenä haikeille surun ja kaipauksen tunteilleni, joiden persoonallista tuskaa ei mielestäni mitkään sanat voineet tulkita. Minulta, minulta vainaja oli riistetty, armotta — vääryydellä! Toisin tässä. Ei täällä näkynyt kyyneleitä eikä kuulunut itkun tyrskytystä. Intohimotonna, niinkuin tuomio tuomarin huulilta, kaikui psalmistan tunnustus: „Sinä vuodatat heitä niin kuin kosken ja he ovat niin kuin uuni, niin kuin ruoho aamulla, joka kohta lakastuu, joka aamulla kukoistaa ja nopeasti kuivuu ja ehtoolla leikataan ja kuivettuu.“

Kaikki, kaikki. Tämä ensin, sitten muut. Kantajille tämä totuus ei ollut uusi eikä odottamaton, olihan se painanut leimansa koko heidän maailmankatsantoonsa, heidän kasvoihinsa, jopa heidän pukuunsaakin. Elämä oli heistä vain vaellusta hämärän laakson läpi, maalliset ilot houkutusia poikkeamaan oikealta polulta ja kuolema portti, jonka toisella puolen vasta todellinen elämä, ijankaikkinen oli alkava.

Papin lausuttua siunaus veisasivat naiset virren. Melkein riemulauluna kohosi ääni kirkkaaseen kesäilmaan:

„Nyt riutuvan majansa jättää  
Tää henk', jok'ei kuolohon luotu;  
Hän ain' janos' tääll' elon vettä,  
Jok' Kristuksess' yksin on suotu.“

Naiset ne haudankin täyttivät. Kun väki sitten vähitellen alkoi poistua en voinut olla heitä puhuttelematta: „Vainaja taisi olla teille hengenheimolainen?“ kysäsin.

— „Hän oli sisaremmen Kristuksessa Jeesuksessa“, vastasi yksi heistä, jonka tummia rokonrikkomia kasvoja lämmin tunne samassa valaisi.

— „Me viljelimme joka päivä yhdessä sanaa ja lohdutimme toinen toistamme lähdön päivää odottaessa“, sanoi toinen.

— „Hän oli niinkuin halvin meistä, vaikka oli vallasnainen ja ylhäisestä kodista lähtenyt, hän otti

päällensä orjan muodon, vaan sen vuoksi on Herra hänet rinnallensa armopöytään asettava“, lisäsi kolmas.

— „Onko tällä paikkakunnalla tapana että naiset kantavat ruumisarkun haudalle kun vainaja on naispuolinen?“ kysyin.

Naiset joutuivat hämilleen ja katselivat minua epäilevästi ikäänkuin olisivat pilkkaa pelänneet. Vihdoin vastasi yksi heistä:

— „Eikä ole, vaan tämä vainaja eläessään toivoi että naiset hänet hautaan saattaisivat. Ei tahtonut että miehenkäsi häneen kuolleena koskisi, kun oli eläessään koskemattomana säilynyt.“ Ikään kuin peljäten kerto-neensa tuntemattomalle liian paljon, nyykäyttivät naiset minulle lyhyesti hyvästin ja kiirehtivät kirkkoon.

\* \* \*

Itse jatkoin matkaani vielä pari virstaa nimismiehen taloon, jossa matkatoverini oli määrää minuuon yhtyä. Luonnollisesti mainitsin siellä käynnistäni maahanpanijaisissa ja kyselin vainajan oikeata nimeä. Sain tietää että se oli Charlotta S. . . . , vaan että häntä yleisesti pitäjässä vain „Hovin mamseliksi“ kutsuttiin, ne, jotka hänen olemassaoloaan yleensä enää muistivat.

— „Vai niin, vai on Hovin mamseli nyt kuol-lut!“ huokasi emäntäni sääliväisesti päätänsä nyökyt-täen, „hyvä oli että hän viimein pääsi.“

— „Oliko hän sitten kuollessaan niin vanha?“

— „Oli hän, sanoi käyvänsä jo 80:ta, kuinka pal-  
jon, ei hän taitanut itsekään muistaa. Kauvan pysyi hän tosin voimissaan, vaikka jo oli hyvin pieneksi ja köykkyselkäiseksi kutistunut, vaan kahtena viime tal-  
vena kärsi hän ahdistavaa yskää ja se kait se hänen elämänlankansa viimein katkasikin.“

— „Oliko hänen aineellinen toimeentulonsa edes turvattu?“

— „Hyvin niukka oli senkin laita. Olihan hänellä pieni eläke ja pikkuisen hän ehkä lienee työnteon ai-  
kanaan saaneen säästetyksi. Vaan ei hän siitä paljon itseänsä varten käyttänyt. Köyhille hän näet oli hy-

vin antelias, ikävä vain että hänen armeliansuuttaan niin monesti väärin käytettiin. Ei, kyllä sitä oikean käden täytyy tietää mitä vasen tekee, ei sitä tässä maailmassa muu auta. Taisi hän vähistään lahjoittaa veljenlapsilleenkin ja se minun täytyy sanoa oli mielestäni aivan liikaa. Olisivat ennemmin he voineet lähettää vanhalle tädilleen jotain. Vaan mitä vielä, jouluksi ja nimipäiväksi jonkun onnentoivotuskortin, siinä kaikki. Ja niin kuin hän heitä kuitenkin rakasti, aina kehui meille pitäjäläisille kuinka hyvin kasvatetuja he olivat, kuinka viisaita ja kauneita. No, eihän hän Jumalan kiitos kuitenkaan tarvinnut puutetta kärsiä. Naapurit veivät hänelle aina milloin oli lämpimiä tai lahtia. Ja mielelläänhän sitä veikin kun vanhus aina oli niin kiitollinen ja kohtaloonsa tyytyväinen.“

— „Taisi olla tavattoman vaatimaton ja nöyrä, niin minusta ainakin puheista kirkkomaalla tuntui.“

— „Niin — no — se on miten sen katsoo. Arvaan kyllä että hän heränneiden talonpoikain seurassa ja hengellisissä asioissa oli hyvinkin nöyrä, ja vaatimaton hän oli meidän muidenkin parissa, joita hän säätyläisikseen arvosteli, vaan niin omituinen on ihmisyydän, että hän, joka suurimman osan ijästään oli käsiensä työllä elättänyt itsensä, joka vanhoilla päivillään eli hyvin vähissä varoissa ja joka ei koskaan ystävyydessä annetusta lahjasta loukkaantunut, olipa se kuinka vähäinen tahansa, hän pysyi viime hetkeensä saakka jäykkänä ja ylpeänä kaikkia niitä kohtaan, jotka hän puoliherrasväeksi, „puolivillaisiksi“ nimitti. Niiden suhteen hän ei koskaan unohtanut olevansa virkamiehen tytär ja heidän olevan nousukkaita. Suomenmielisyydestä hänellä yhtä vähän kuin muista ulkomaailman asioista oli tietoa, vaan kun oli saanut päähänsä sen, että se tarkoitti „puolivillaisten“ saattamista „herrasväeksi“, väitti hän olevansa „svekomaani“. Luulenpa että hän koko elämänsä säilytti „mamselin“ nimen vain siitä syystä, että häntä harmitti että kakkelaisten käsityöläisten ja maakauppiaitten tyttäret

julkenivat itseään „neidiksi“ ja „fröökynäksi“ kutsut-  
taa.“

— „Tiedättekö jotain hänen aikaisemmista vai-  
heistaan, hänen nuoruudestaan?“

— „Enpä juuri, sillä kun minä vastanaineena  
muutin tänne, oli hän jo vanha ihminen. Mutta minä  
huomaan Hovin mamselin teitä huvittavan. Kysytäänpä  
mieheltäni, hän joka on tässä pitäjässä syntynyt, voi  
ehkä kertoa enemmän. Kustaa tulehan tänne!“ huusi  
emäntäni sivuhuoneeseen.

Isäntä tuli ja kertoi:

„Tuomari S . . . , jota yleisesti laamanniksi nimi-  
tettiin, oli aikaisin eronnut virastaan ja asettunut Kau-  
nialan kartanoon, joka jo oli ollut hänen isällään. Laa-  
manni oli noita vanhoja kustaavilaisia, käytökseltään  
siro, puheissaan sukkela, joskus ehkä hieman rivo, hy-  
väsydäminen, vieraanvarainen, sanalla sanoen gentle-  
manni kiireestä kantapäähän. Kaunialan ovet olivat  
siihen aikaan yöt päivät seljällään ei ainoastaan paik-  
kakunnan, vaan koko maakunnan säätyläisille. Ja ah-  
kerasti nämä nauttivatkin talon vieraanvaraisuutta.  
Kerrotaan joulukemujen aikana Kaunialassa väliin val-  
mistetun vuoteita 20—30 yövieralle ja 3—4 ajohe-  
vosta oli aina vieraita varten seisonut piltuissa. Mutta  
siltäpä olikin Kaunialan hovi kuuluisa kautta koko  
Savon.

Tällaisessa kodissa kasvoivat Charlotta ja hänen  
pari vuotta nuorempi veljensä Gustaf Adolf, eli oike-  
astaan vain edellinen, sillä poika pantiin aikaisin Ha-  
minan kadettikouluun. Tyttö sai aikansa kasva-  
tuksen, eli toisin sanoen, hän ei saanut mitään sen  
tapaista, jota meidän aikanamme kasvatukseksi sanot-  
taisiin. Vuoden ajan oli hänellä kotiopettajatar ja  
sill'aikaa hän oppi helmiompelusta, moniaita ranskan-  
kielisiä korulauseita sekä soittamaan joitakuita n. s.  
paimenlauluja<sup>3</sup> kitaralla. Äiti, hiljainen, vaatimaton  
henkilö, joka kuoli tytön 15 vuodella ollessa, oli aikai-  
semmin opettanut hänelle välttävän lukutaidon ja hy-  
vin virheellisen oikokirjoitustaidon. Paljon henkistä  
ravintoa ei nuorella tytöllä ollutkaan tarjona, pari

kolme järkeisoppista hartauskirjaa äidin ompelupöydällä ja muutamia romaaneja isän kirjahyllyllä, jonka vakavammasta sisällyksestä hän ei kyennyt selkoa ottamaan.

Hienosti sivistyneellä isällä ei ollut aikaa uhrata tyttärensä kasvatukseen, mutta näki mielellään että tämä suloudellaan ja nuoruutensa viehkeydellä lisäsi hänen salonkinsa viehätysvoimaa s. o. piti seuraa hänen lukuisille vierailleen ja äidin kuoltua hoiti emännän virkaa pöydässä. Muita velvollisuuksia hänellä ei ollutkaan, sillä taloutta varten oli erityinen hoitajatar.

Nuoren Charlotan elämä oli kuin perhosen kukkien keskellä. Elämän hunaja oli hänellä joka taholla tarjona. Selvä on, että sitä tarjottiin hänelle myöskin lemmen ja sen aineellisemmän surrogaatin, naimisten, muodossa; sanotaanpa hänellä olleen rahallisessa suhteessa hyvinkin edullisia tarjouksia valittavana. Hyväntahtoinen isä antoi hänen vapaasti valita ja hän valitsi nuoren aatelisen virkamiehen, jolla oli yhtä pienet tulot kuin hänellä oli suuret elämänvaatimukset. Nuorten sanotaan rakastaneen toisiaan intohimoisesti, vaikkeivät tietysti sen ajan sopivaisuuden vaatimuksia noudattaen saaneet julkisesti osottaa sitä toisilleen. Sanalla sanoen: pelkkää päivänpaistetta, pelkkää päivänpaistetta!

Silloin sattui äkkiä „*une mauvaise plaisanterie*“, huono pila — niinkuin laamanni sitä itse katkeralla ivalla nimitti -- hän sai halvauksen, parin kuukauden kuluttua tuli toinen ja se oli kuolemaksi. Hautajaiset olivat suurellisempia kuin näillä seuduin koskaan muistetaan olleen; soihdunkantajia, ruumisarkku Pietarista, torvisoittokunta Helsingistä ja viinit ulkomailta.

Pitoja kesti kaksi päivää. Kun ne olivat lopussa ruvettiin ottamaan selkoa pesän varoista. Silloin huomattiin, mitä ei kukaan ollut aavistanut, että Kaunialan hovi oli inteknattu puolesta arvostaan. Charlotta mamselin sulhanen tahtoi että maatila myötäisiin saadak-sensa ulos morsiamensa myötäjäiset, vaan Gustaf Adolf, joka juuri vähää ennen oli tullut upseeriksi, ei tahtonut

laskea vanhaa sukutaloa joutumaan vieraisiin käsiin ja sisarensa yhtyi häneen. Silloin purettiin kihlaus.

Luutnantti palasi Pietariin rykmenttiinsä, keisarilliseen kaartiin, sisar jäi asumaan vanhaan kotiin. Luonnollisesti oli huvittelun aika nyt Kaunialassa loppussa, vaan eipä kestänyt kuin pari vuotta, ennenkuin siellä tapahtui vielä suurempi muutos. Tila täytyi myödä veloista. Luutnantti oli näet suurten menojensa vuoksi kalliissa rykmentissä lisännyt inteknausta ja karhut kävivät vähitellen niin tungetteleviksi, että hänen joko oli pakko luopua sotauraltaan tai muuttaa maaomaisuus rahaksi ja hyvittää velkojansa. Luonnollisesti hän valitsi jälkimmäisen ehdon. Ja onneksi se hänelle olikin, sillä armonauringon läheisyydessä hän nopeasti yleni, niin että jo ennen neljäkymmentä täytettyään oli pataljoonan päällikkö ja kenraali.“

— „Entä sisar?“

— „Niin, hänelle ei suinkaan taitanut jäädä mitään yli. Veli kuuluu kyllä pyytäneen häntä luokseen asumaan, vaan kun hän vastikään oli nainut, ja venakon, kieltäytyi sisar kiittäen tarjouksesta. Kainkilla meillä naapureilla oli niin sääli kun Kauniala myytiin. Sen osti rikas talonpoika, joka ensi työkseen käski hakata pois komean kuusiaidan pihamaan ympäriltä, se muka peltoa siimesti. Ei yksikään talon torppareista kuitenkaan suostunut sitä tekemään ja niin saivat kuuset jäädä paikoilleen.

Charlotta mamselille tarjottiin kyllä koti monesakin paikassa, yhdessä emäntänäkin, vaan kun hän ei kärsinyt jäädä niille seuduille, läksi hän Pohjanmaalle, jossa monta monta vuotta, varmaankin pari kolmekymmentä, palveli useissa paikoin n. s. huushollimamselina. Onneksi hän kuitenkin lienee joutunut tekemisiin enimmäkseen hyvien ihmisten kanssa, jotka kohtelivat häntä vertaisenaan. Jo ensimmäisessä palveluspaikassa eräässä pappilassa, oli hän kokonaan muuttanut mieleltään, oli „herännyt“ ja tullut uskovaiseksi. On otaksuttavaa että tämän sisällisen muutoksen tapahtuttua, ulkonaisen kohtalon muutos esiintyi hänelle

vähemmän synkässä valossa. Ainakaan ei hänen koskaan kuultu sitä nureksuvan.

Noin 50 vuoden iässä hän sitte muutti takaisin kotipitäjänsä asettuen asumaan pieneen mökintapaiseen kirkon läheisyydessä. „Tässä minun on niin hyvä“, oli hänen tapansa sanoa, „sillä tästä näen metsän yli savupatsaan kohoavan Kaunialasta. Onhan se ainoa, mikä siellä on entisellään.“ Kaunialaan hän ei koskaan astunut jalallaan. Jos häneltä syytä kysyi, vastasi hän: „Se olisi Herran kiusaamista, joka niin ihmeellisesti on johdattanut tieni.“ „Mamseli parka, hyvä että hän pääsi!“ lopetti isäntäni liikutuksesta painuneella äänellä kertomuksensa.

\*

Vielä kerran sain Hovin mamseliin tutustua — hänen autioksi jättämässään kodissa. Isäntäväkeni kehotti minua näet menemään seuraavana päivänä pidettävään huutokauppaan, jossa hänen vähäinen omaisuutensa perillisiä varten oli myötävä ja vaikka huutokauppa onkin mielestäni kiusallisimpia tilaisuuksia, joita voin ajatella, en hennonut olla sitä hyväkseni käyttämättä.

Tässä huutokaupassa ei tosin nähnyt itkettyneitä kasvoja, hätäisiä, tuskastuneita liikkeitä eikä rukoilevia silmäyksiä kun vasaran kolahtaessa vieras käsi tarttuu johonkin vanhaan, rakkaaseen kaluun. Vaan tässäkin oli raastettu koti, jossa jokainen esine oli revitty irti entisestä elimellisestä yhteydestään. Uutimet poissa ikkunoista, vanhat kuluneet huonekalut keskilattialla, kaappien ja laatikkojen sisällys tyhjennetty sikin sokin röykkiöihin pöydille. Vuosikausia häveliäästi kätkeyty köyhyys oli siinä säälimättömästi paljastettu vieraiden uteliaille katseille. Voi kuolleen oikeuttomuutta! ellei lempivän käsi hänen jätettyä kotiansa suoja.

Mielelläni olisin huutanut itselleni jonkun pienen esineen Hovin mamselin muistoksi, vaan en sopivata sellaista nähnyt. Vähän ajan kuluttua otti toimitusmies kuitenkin pöydältä esineen, nahkaiset kirjekannet

eli portföljin, jossa oli vanhanaikainen helmiompelus — varmaan omistajan omaa tekoa — ja rupeesi sitä tarjoamaan.

— „Ehkä siinä on kirjeitä sisällä“, ehätin huomauttaa, „ne kait olisivat ensin pois otettavat?“

— „Kenraali on käskenyt myöä kaikki“, vastasi toimimies lyhyesti jatkaen toimitusta.

Voi kuolleen oikeuttomuutta!

— „Kymmenen penniä“, kuului ostajakunnasta välinpitämätön ääni.

— „Kymmenen penniä, ensimmäinen, toinen -- —“

— „Kaksi markkaa“, ehätin väliin.

Kaikki katsoivat minuun pitkästi ikäänkuin säälien kokemattomuuttani, vaan toimitusmies vahvisti kiireesti vasaranlyönnillä tarjouksen. Kirjekannet olivat minun ja minä poistuun heti maksettua talosta.

Käteni, jotka kansia pitelivät, vapisivat, pitelin hän niissä ehkä perhesalaisuuksia, toiselle uskottuja, toiselle, jonka oli mahdoton niitä enää suojella. Oliko minulla oikeus kansia avata? Laillinen kyllä oli, sillä perilliset olivat luovuttaneet oikeutensa minulle, vaan oliko myös siveellinen? Jos Hovin mamselin ruumis vielä olisi ollut maan päällä, olisin pannut ne hänelle mukaan hautaan. Nyt se oli mahdotonta. En muista enää millä tekosyillä sain epäilykseni nukutetuksi, sillä tunnustan avanneeni kannet.

Kuten arvasin sisälsivät ne kirjeitä, toiset vanhoja, kellastuneita, toiset myöhemmältä ajalta, useimmat kenraali S—n, muutamat hänen lastensa kirjoittamia. Siinä löysin riemullisen ilmoituksen ensimmäisen pojan syntymisestä ja pyynnön saada kirjoituttaa täti kummiksi. Pari kertaa myöhemminkin oli ilmoituksia samallaisista perhetapauksista, vaikka vähemmin ihas-tuneita. Myöhemmin oli lyheitä tietoja lasten edistymisestä koulussa, valituksia että heidän kasvatuksensa Helsingissä tuli kalliiksi. Sitten oli lyhyt ilmoitus veljen erosta sotapalveluksesta ja muutosta Helsinkiin, taas valituksia että elämä tuli siellä kalliiksi, etteivät he enää voineet pitää hevosia ja vaunuja, koska isän täytyi vielä auttaa poikiakin, joilla ei vielä ollut riit-



täviä tuloja. Kirjeen lopussa oli kysymys eikö sisar mitään tarvinnut ja kehoitus hänen vain ilmoittaa se veljelleen. Muutamissa kirjeissä oli myös terveisiä „Katjalta“.

Lapset toivottivat tädille onnellista uutta vuotta ja kertoivat saaneensa *niin niin* paljon joululahjoja. Parissa kirjeessä kiittivät tädiltä saamistaan lahjoista ja kertoivat koulutodistuksistaan. Sitten oli monta vuotta väliä kunnes saman kuun alulta oli „tädin Sisiltä“ kirje, jossa tämä ilmoitti kihlauksensa, „jonka täti jo luultavasti on nähnyt lehdistä“ ja vakuutti sulhasensa olevan niin rakastettavan että „tädinkin voitamaton sydän heltyisi, jos täti saisi hänet nähdä“. Isä oli liittänyt jälkikirjoituksen, jossa sanoi naimatarjouksen olevan kaikin puolin „sopivan“ lisäten olevansa tyttärensä naimisista sangen hyvillään, koskei hän voi jättää hänelle sanottavaa perintöä eikä myöskään hyväksy, että nuoret tytöt ansaitsevat leipänsä kodin ulkopuolella.

Mamseli parka!

Lopuksi oli kirjeissä huolestunut kysymys sisaren terveyden suhteen ja kehotus kaikin mokomin puhutella lääkäriä.

Minkä vaikutuksen lukeminen minuun teki? Alakuloisen. Ei siltä etteivät kirjeet olisi olleet ystävällisiä. Olivathan ne sitä. Vaan se oli ainostaan tuota laimeata, sovinnasta ystävyyttä, jonka läheinen sukulaisuus synnyttää, ellei persoonallinen tuttavuus, yhteiset riennot ja harrastukset tunteita syvennä ja lämmitä. Tässä puuttui kerrassaan jälkimäinen ehto. Aika ja paikka ja jyrkästi eroava maailmankatsanto avasivat ammottavan kuilun olentojen välille, jotka luonto oli aikonut toistensa iloksi ja turvaksi. Ja kuitenkin nämä kirjeet kaikessa tunteenköyhyydessään muodostivat ainoan johtolangan, joka yhdisti vanhan yksinäisen naisen hänen entisyyteensä ja joka aika ajoin saattoi hänelle tervehdyksen niiltä ainoilta olennoilta, joihin hän oli keskittänyt sulottoman elämänsä muilta kaikilta arasti kätkeyt tunteet.

Selailin eteenpäin ja löysin viimein vanhan sanomalehtipaperin väliltä puoleksi täytetyn kirjearkin.

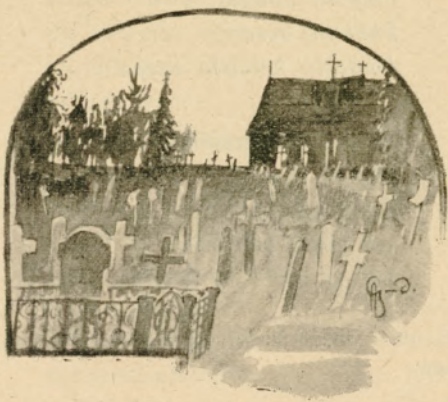
Sydämeni säpsähti, oliko se ehkä vainajan omaa käsialaa? Kirjoitus oli vapisevan käden kirjoittamaa, epätasaista, harjaantumaton; välimerkit puuttuivat ja oikokirjoitus oli virheellistä. Suomennettuna se oli näin kuuluva:

Rakas veli!

Jo viime kerran kirjoittaessani luulin sanoneeni sinulle Ikuiset jäähyväiset sillä yskä vaivaa minua kovasti ja Sieluni halajaa taivaallista Ylkääni vaan Herra joka on pannut meille kaikille Maalin eteen ei vielä katsonut minua otolliseksi kii-tetty olkoon Hänen nimensä. Sissi kertoo Sulhasestaan en minä häntä tunne vaan Rukoilen Jumalaa että Hän joka taivuttaa ihmisten sydämet niin kuin purot ja niin kuin nuoret vesat kääntäisi hänen mielensä semmoiseen jota ei koi syö eikä Ruoste raiskaa. Mielelläni lähettäisin jotain Sissille mutta koh-tahan minä jätän Kaikki ja silloin hän saakoon hopeaisen Sor-mustimeni ja neljä teelusikkaani ne ovat Ainoshopeaiset vaikka ovat kuluneet ja Mahognisen ompelulaatikkoni joka oli äidin muistathan Nyt en jaksaa enempää rintaani niin ahdistaa tah-don vähän levätä — —

Seuraavana päivänä lähetin postissa kenraali S—lle koko kirjetukon, se oli koko yön pitänyt mieli-kuvitukseni ja omantuntoni valveilla.

*Tekla Hultin.*





## *Liettualaisia lauluja.*

Suomentanut Maila Talvio.

### I.

*Kukan kylvin mä nuoren,  
kylvin tuorehen ruutan\*);  
virpeni vihersi,  
kukkani nuori  
hoidosta hellästä versoi.*

*Ja ma kukkaistarhaan  
menin ruuttani luokse;  
vielä mä katsoa  
kukkaani tahdoin,  
katsoa viimisen kerran.*

---

\*) „Ruutta“ on se kasvi, josta Liettuassa morsiuskruunut punotaan.

— „Jo on valjaissa orhit,  
 kodin portit on auki,  
 joutuos, joutuos  
 oi tytär nuori,  
 rattaille sulhosi viereen!“ —

*Ja ma kärryhyn nousten  
 astinlaudalta huusin:*  
 — „Oi mene pois, mene  
 pois emo vanha,  
 muuten mun syömeni särkyy!“ —

*Meni pois emo vanha  
 mulle nyökäten päällään:*  
 — „Jumalan nimessä,  
 tyttöni nuori,  
 lähteös anopin kotiin!“ —

*Halki vainion ajoin,  
 yli vihreän niityn;  
 toisella puolella  
 veljeni nuoret,  
 toisella ratsasti langot.*

*Halki metsän mä ajoin,  
 halki vihreän lehdon;  
 varisi, karisi  
 jalavasta kaste  
 morsiuslippahille.*

*Jopa kylähän jouduin,  
tulin anopin taloon;  
silloin mä näin, miten  
kurjuuteni  
anopin portilla kasvoi.*

*Minä veljiä pyysin  
sekä lankoja anoin:  
— „Oi, hakatkaatte mun  
angervon kurjuus  
anopin porttien eestä!“ —*

*Veljet voimalla väänsi,  
langot raskaasti raatoi;  
mutta ei morsion  
angervon kurjuus  
anopin portilta poistu.*

*Kurjuus vain yhä juurtui,  
kurjuus laajeni, lautui;  
anopin portille  
kurjuuteni  
kukkimahan siten jäi.*



## II.

Äiti lähteelle mun käski,  
 Käski vettä noutamahan.  
 Min' en kuullut äidin ääntä,  
 Läksin joen kaltamalle.  
 Sattui kylmä pohjatuuli,  
 Sepeleeni virta ryösti.  
 Mutta joen tuolla puolla  
 Seisoi nuori poikaparvi.  
 „Oi te uljaat nuorukaiset  
 Valitkaatte teistä miesi,  
 Joka tois mun sepeleeni,  
 Laskis rannan kaltahalle,  
 Sais mun sitten kullaksensa!“

Poika nuori joelle riensi,  
 Sepeleeni virtaan vaipui.  
 Poika rantaan uipi, uipi,  
 Rantamalla jo on seppel.  
 Seppel kyllä rantaan pääsi  
 Poika nuori pohjaan jääpi.  
 Seppel tuores taas on päässä.  
 Poika nuori laudall' lepää.  
 Kotiin kannan sepeleeni,  
 Hautaan lasken kultaseni.

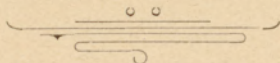


## III.

*Lennä oi haukka  
aaltojen poikki  
laineilla laivan  
läikkyvän näät sä.  
Laivassa tyttö  
tuhdolla istuu,  
istuu ja sukii  
suortuviansa,  
sukii ja huollen  
raskaasti huokaa:*

*— Äitiä ei,  
ken häihin mun huolis,  
taattoa ei,  
ken häävarat antais,  
siskoa ei,  
ken seppelen solmeis,  
veikkoa ei,  
ken vihille veis mun.*

*Aurinko äitinä  
häihin mun huolii.  
kuuhut se taattona  
häävarat antaa,  
tähtöset siskoina  
seppelen solmii,  
lainehet veljinä  
vihille vie mun.*





V. BLOMSTEDT.  
PARIISILAISIA  
LUONNEKUVIA.







## Naapurit.

Savolainen ja Tenhunen asuivat naapureina. Heidän peltojensa aidat juoksivat yhteen, mutta talojen väliä oli kilometri, ei päälle eikä vaille, sen näki selvästi siitä, kun maantien kilometripylväät seisoivat molempain talojen kohdalla. Tenhusen talon kujun suulla seisoi vielä toinen muhkeampi pylväs, jonka yläpäättä kaunisti kaksi valkoiseksi maalattua lautavyötä, joka oli siinä kievarin- eli majatalon merkinä. Tenhunen oli iäkäs, karski näöltään ja käytökseltäänkin, ei kumartanut viranomaisia herroja ammattinsa eduksi, vaan käski niiden ottaa tuon merkkipylvään selkäänsä, jos ei heille kelpaa majatalon järjestys.

Tenhusen naapuri, Savolainen, oli paljon nuorempi, kekseliäs tekemään silloin tällöin pieniä tepposia, mutta muuten vakava kuin luostarin pappi.

Ohran kynnon aikana, aikaisin aamusella, meni Tenhunen naapurinsa rajaa vasten olevalle pelloille siementä kylvämään ja käski kyntömiesten tulla pe-

rästä siementämään. Yhden saran hän ennätti kylvää, kun näki naapurinsa Savolaisen kävelevän sinne väsyneen ja tuiki totisen näköisenä.

— Huomenta, tervehti se raukeasti, jouduttuaan saran toiseen päähän.

— Huomenta, huomenta, vastasi Tenhunen, oi-kaisten selkäänsä ja korjasi samalla kylvyvakkansa kannakehinaa. Etkö sinäkin jo ala siemeniä syytää näin kauniina aamuna.

— Pitäisihän tässä niitakin syytää, sanoi Savolainen, kohottaen olkapäitään. Mutta minulla on ollut vähän rauhaton yö, kun matkustavainen tuli siihen keskellä yötä häiritsemään.

— Minkä tähden se ei tullut kievariin? sanoi Tenhunen, rypistäen kulmiaan.

— Mikä tuolla lienee ollut, kun se siihen vaan tuppautui, selitti Savolainen.

— Etkö sinä sanonut, että tuolla on kievari?

— Eihän sen kanssa tule puhumisesta mitään, joka on „ummikko“, ei osaa suomea, ei halaistua sanaa.

— Ne ne ovat parhaita tollukoita, kiivastui Tenhunen naapurinsa puolesta. Niiden, moseroiden, kanssa sitä on välistä pääsemättömissä.

— Eläs enään sano, vahvisti Savolainen. Jo minä olen siitä tänä yönä uhoon yhtynyt... Ja sitä vartenhan minä tänne tulini, että jos sinä, hyvä naapuri, tulisit vähän avuksi sitä puhuttelemaan.

— Mitäpä sille minäkään hyvin osannen, sanoi Tenhunen, kynsäisten korvallistaan.

— Kyllä sinä jotain paremmin kykenet, kun olet ennenkin ollut niiden kanssa tekemisissä, pyyteli Savolainen. Jos ei muuta, niin pitäisi siltä ainakin saada maksu ruuasta ja muusta, kun sitä on siinä monissa miehin pitänyt hoitaa.

Silloin kiepautti Tenhunen kylvövakan hinnan kaulastaan ja sanoi päättävästi:

— No sen minä kyllä saan aikaan, ettei makсутta pääse, vaikka ei osaisi muuta kuin turkkilaisten kieltä.

Yhtä rintaa lähtivät he astumaan Savolaisen kotiin.

— Kuka kuteus sillä oli kyytimiehenä, kun ei sekään osannut kievariin tulla, ihmetteli Tenhunen matkalla.

— Sepä se on pahinta, kun se ajaa omallaan, selitti Savolainen.

— Kaikki ne nyt nykyaikana ajavat omallaan, murisi Tenhunen, vaan onhan tuo hyväkin näin ohran panon aikana.

Savolainen vei naapurin omaan kamariinsa.

— Odotellaanhan täällä, sanoi hän, taitaa vielä nukkua. Se rupesikin vasta tässä auringon nousun edellä.

— Mutta kohta se kumminkin täytyy herättää, muistutti Tenhunen. En minä jouda täällä kauan odotamaan.

— Kyllä, kyllä. Vaan otetaanhan tässä aamu-rypyt. Minä jo äsken nämä nostin esille, että jos sekin matkustavainen haluaa niin siitä saapi.

— Niin, eihän sitä tiedä, sanoi Tenhunen. Jos se on saksalainen, niin kyllä se ryypyt ottaa, mutta sille pitäisi olla olutta. Kerran minä muutaman saksalaisen kanssa jouduin ihmeeseen. Se murittaa ja murittaa, ja aina osoittaa juomalasia ja taksaa seinällä. Minä kannan sen eteen viinaa, konjakkia ja viiniä, mutta yhä vaan murittaa ja pyörittelee päätään. No minä käsken vaimon tuoda maitoa, sahtia ja vettäkin, mutta ei mikään kelpaa. Ymmärsinhän minä sitten, että olutta se tahtoo ja selitin että ei ole nyt olutta. Mutta eihän se murikko helpoita. Silloin minua jo suututti ja minä hihkasin niin että ikkunat helähtivät, että „tuossa kaiketi ne ovat kaikki, mitä meillä on; muuta sinä, jos saat, ne olueksi.“ Ja ymmärsipäs selvän suomen. Heti tukkesi suunsa ja meni taipaleelle. Eikä tässä nytkään kovin pitkiin puheisiin ruveta, vaan sanotaan selvät sanat.

— Niin tehdäänkin, vahvasti Savolainen. Mutta sietää tässä otella ryyppyjä, ettei hätäytä.

— Ei sen vuoksi, vakuutti Tenhunen ryyppätesään. Minä en ole vielä ikänäni hätäytynyt suurten-

kaan herrain edessä. Näyttääkö tämä miten suurelta herralta?

— Eihän sitä tiedä, kun se on ummikko.

— Näkee sen päältä päinkin, selitti Tenhunen. Jos sillä on kirstuja ja muita matkalaukkuja, niin ei se ole kuin jokin kauppamatkustelija. Suurilla herroilla on harvemmin mitään rojakkata muassaan ja mitä niillä on, niin ne ovat hyviä.

— Ei tälläkään ole tavaroista puhetta, niin että voisi se siihen katsoen olla suurikin herra, selitti Savolainen ja kopautti samalla lasin pohjaa pöytään maistamisen merkiksi.

Tenhunen sanoi jo korvallisissaan kahahtelevan, eikä ollutkaan ihme niin aamutuimaan. Ei hän siltä unhottanut ohran kylvämistä, kun vaan olisi saanut tämän tulkkina olonsa suoritetuksi.

— Kyllä se jo nyt täytyy havauttaa, kiirehti hän. Siellä kylvös loppuu.

— Aikaisia miehiähän tuolla on, kylväkööt itse, rauhoitteli Savolainen. Se on niin vaarallinen mennä aikaisin herättelemään, jos se on miten suuri herra. Istutaanhan ja kahvia odotellessa ryypätään.

— Tässä on jo ryypättynäkin, sanoi Tenhunen liikahdellen entistä kepeämpänä. Minun jo haluttaisi päästä vähän venskailemaan sen herran kanssa. Pian siitä selvä tulee mistä maasta hän on. Onko sillä parta?

— Ei, ei sillä ole partaa.

— Ei se sitten ole venäläinen, jos ei liene poika loppu. Ja kyllä minä venäjän ja ruotsin kielistä tunnen eroituksen, mutta jos se on saksalainen tai englantilainen, niin niistä minä en ymmärrä mitään ja silloin ei auta muu kuin selvä suomi... Tokko sinä osaat yhtään sanaa ruotsia tai venettä?

— En kerrassa yhtään.

— Minä niitä paukauttelen. Jos arvelee ruotsalaiseksi ja sanoo, että „huru mykky“, niin silloin se alkaa mongertaa vastaan, jos ymmärtää. Ja jos luulee venäläiseksi, niin heti se alkaa niesnittää kun sanoo „trastuit, harassoo“. Jos taas sattuu, että ruotsalaiselta

yrittää unehtua otokset maksamatta, niin heti se puistaa lantit, kun sanoo: „ikke petaalar, myntit tänne“. Ja pianpa kääntyy venäläinenkin kun muistuttaa että „tengat hospotai“.

Tenhunen innostui näitä kielinäytteitä tehdessään niin, että kävellä humaili ympäri huonetta. Savolainen istui paikoillaan pöydän päässä ja naurahteli rauhallisesti. Hän oli nuorempi mies kestävämpään ryyppyjä ja käytti jo viimeseltä toverinsa liikkeellä oloa hyväkseen, kaatamalla sen lasiin uutta, vaan ei omaansa.

Jopa viimeinkin tuli apumiehelle kiire.

— Tässä päihtyy hiiteen ja kylvöt jääpi tekevä. Nyt jos et aja ylös, niin minä lähden... Vai etkö sinä uskalla? Missä huoneessa se nukkuu? Kyllä minä uskallan... Minä sanon että „moron herrar!“

Hän seisoikin niin juhlallisessa asennossa kuin ainakin suuren herran vastaan ottaja. Savolaisen ei käynyt enään viivyttelemine.

— No nyt se katsotaan, sanoi hän, nousten seisalleen. Se nukkuu tässä viereisessä huoneessa. Minä aukasen hiljaa oven, niin katso sinä, naapuri, minun olkapääni ylitse, että minkä maan mieheksi tuon arvaat.

Tenhunen asettuu aivan selän taakse, olkapään yli kurkoittamaan, kun Savolainen väänsi lukkoa auki.

-- Katsos veitikkata, puhui oven avaaaja, tirkistettyään ensiksi oven raosta. Se on vetäytynyt minun vaimoni viereen.

Samassa aukasi hän enemmänkin ja Tenhunen näki ihmeekseen, että siinä naapurin emännän vieressä lepäsi pieni, kapaloon kääritty olento kaikessa rauhassa.

— Semmoistako se olikin, sanoi hän ja tarrautui toverinsa kaulukseen. Nyt jos olisit vähänkään pahempi naapuri, niin nyt saisit korvillesi, että soisi.

— Elä veikkonen, elä veikkonen, houkutteli Savolainen. Enhän minä valehdellut. Kyllä se on ummikko ja mennä yönä tullut.

— Niin, niin, vaan minua ei ole vielä ikäpäivänani saatu näin pitkältä narratuksi, ja sen vuoksi se läheltä piti, etten antanut sinua korvalle.

— No, eiköhän tuo sillä asetu, jos ryypätään vielä tämän herran terveydeksi, että se jäisi tähän pitemmäksi aikaa.



— Onko se edes poika? kysyi Tenhunen, kiuksissaan.

— Aivan varmasti, vakuutti Savolainen kokeneen lasia naapurinsa eteen. En minä ole valehdellut yhtään.

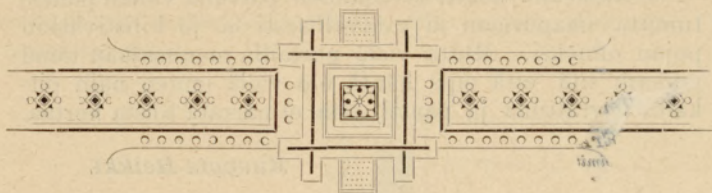
— Elä edes puolustele itseäsi. Mutta kun tuo on poika ja vielä ensimmäinen sinulla, niin ryypään häntä,

Notkeana koetti Savolainen palvella vähän pahastunutta naapuriaan ja ystävällisesti he jo kilistivätkin pojan onneksi. Mutta vielä portailla mennessään tämä jahkaili sitä, että eipä häntä ole vielä ennen näin pitkältä narrattuna ja päätti, että ei narrata toista kertaa.

*Kauppis-Heikki.*

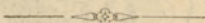






# PÄIVÄLEHTI

tarjotaan täten tilattavaksi  
vuodeksi 1896.



*Päivälchden ohjelma tulee edelleen olemaan sama kuin tähän asti; se tulee toimimaan valtiollisten ja yhteiskunnallisten olojemme kehittämiseksi vapaamieliseen ja kansanvaltaiseen suuntaan.*

*Tässä työssään on Päivälehdellä nyt, enemmän kuin koskaan ennen syytä toivoa menestyvänsä, senkin vuoksi, että maamme valtiollinen asema yleensä on muuttunut sellaiseksi että kaikenmoinen kehitystyö todellakin on mahdollista.*

*Vuotaten siihen seikkaperäiseen ohjelmaan, joka viime vuoden lopulla oli julaistuna lehdessämme, pyydämme saada ilmoittaa, että sama ohjelma vastedeskin tulee olemaan ajennusnuoranamme.*

*Muuten tulee Päivälehti vuoden 1896 kuluessakin tarjoomaan lukijoilleen monipuolista ja vaihtelevaa lukemista eri aloilta. Sen voi lehti luvata sitä suuremmalla varmuudella, kun yhä useampia vanhempia ja nuorempia voimia vähitellen on liittynyt lehden kantajoukkoon ja antaa sille apunsa. Erityisesti pyydämme saada huomauttaa, että useat tun-*

netut kirjailijat, niinkuin Juhani Aho, Alkio, J. H. Erkko. Kasimir Leino, y. m. tulevat antamaan lehdelle säännöllisesti apuansa.

Varsinainen lehden toimitus tulee edelleen olemaan sama kuin tänä vuonna. Mittajina ovat:

<b>Eero Erkko.</b> (Vastaava kirjuri)	<b>E. O. Sjöberg.</b> (Toimitussihteeri).	<b>Santeri Ingman.</b>
<b>Tekla Hultin.</b>	<b>Erkki Reijonen.</b> (Taloudenhoitaja).	

Samoin kuin tänä vuonna, seuraa ensi vuonnakin Päivälehti kahdesti kuussa ilmestyvä

## UUSI KUVALEHTI,

joka yksinään maksaa koko vuodelta 5 mk. ja puolelta 2 m. 75 p., alennetulla hinnalla koko ja puolen vuoden tilaajille.

*Tilaushinnat:*

### Päivälehti ynnä Uusi Kuvalehti:

	<b>Helsingissä: Maaseudulla: Venäjällä:</b>		
Koko vuodelta	17 m. 50 p.	18 m. — p.	7 rpl. 50 kop.
Puolelta „	8 „ 75 „	9 „ 50 „	4 „ — „

### Päivälehti yksinään:

	<b>Helsingissä: Maaseudulla: Venäjällä:</b>		
Koko vuodelta	15 mk. — p.	15 mk. — p.	6 rpl. 50 kop.
$\frac{3}{4}$ „	11 „ 25 „	12 „ — „	5 „ — „
$\frac{1}{2}$ „	7 „ 50 „	8 „ — „	3 „ 50 „
$\frac{1}{4}$ „	3 „ 75 „	4 „ 50 „	2 „ — „

Ameriikassa 5 dollaria ja Kuvalehden kanssa koko vuodelta 6 doll. ja puolelta 3 dollaria.

Kuukaudelta Helsingissä 1 mk. 25 p.

Tilaaajat ulkomaalla kääntykööt suorastaan lehden konttoorin puoleen lähettämällä koko vuodelta 27 mk 50 p., puolelta 14 mk,  $\frac{1}{4}$  vuodelta 8 mk ja kuukaudelta 3 mk.



Tämän vuoden  
**Joulukirjallisuudesta**

ovat seuraavat teokset parhaimpia:

- Ihmiskohtaloja.* Romaani, kirj. *Arvid Järnefelt.* 2: 75. Eero Järnefeltin tekemä päällyskuva.
- Kullervo.* Runomuotoinen näytelmä, kirj. *J. H. Erkko.* 3: 75. Korukansissa 5: 25. V. Blomstedtin tekemä päällyislehti.
- Juhana Vilhelm Snellmanin Elämä,* kirj. *Th. Rein.* 10 vihkoa à 1 mk. Todella suuriarvoinen kansallisteos.
- Aseseppä.* Romaani, kirj. *Victor Rydberg.* Tekijän elämäkerta kirj. *Th. Rein.* 3: 25. Koruk. 4: 75.
- Helmiä.* Kokoelma „Novellikuninkaan“ *Prosper Mériméen* novelleja, suoment. *Kasimir Leino.* 2: 75.
- Kotoa pois.* Huvinäytelmä, kirj. *Minna Canth.* 85 p.
- Valittuja runoja.* Valikoima *Gustaf Frödingin* runoja, suoment. *Yrjö Veijola.* 1: 50.
- Kotoisilla rannoilla.* Runoja, kirj. *Severi Nyman.* 1: 50.
- Veneellä poikki Suomenniemen.* Matkaseikkailuja. Kuvilla. 2: 55. sid. 3: 50.

Nämä teokset ovat Kustannusosakeyhtiö Otavan kustantamia ja saadaan kirjakaupoista taikka Kustantajalta.

---

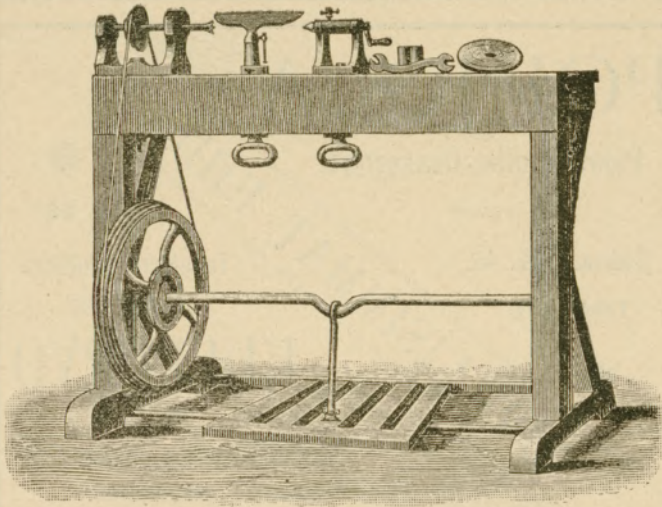
## Akateeminen Kirjakauppa

Helsingissä.

Suuri ja hyvä varasto kotimaista ja ulkomaalaista kirjallisuutta. Erittäinkin tieteellistä kirjallisuutta. Ainoa erityisliike opetusvälikappaleita varten Suomessa: erityinen ja pysyväinen opetusvälineiden näyttely, joka käsittää 5 huonetta. Tilaukset maaseudulta toimitetaan nopeasti ja huolella.

—❖— *Hyvin varustettu Paperikauppa.* ❖—

Uusi, suuri ja hyvä varasto **valokuva-albumeja**; hinnat erittäin edulliset ostajalle.



## Kansakoulujen johtokunnille huomattavaa!

Tarkoituksenmukaisimmat *työkalut, mallit ja sorvikoneet*, joille myöskin myönnetään *valtionapu*, saadaan allekirjoittaneelta. Hintaluetteloja lähetetään pyydettyessä. — Hietalahden tehtaan, jossa näitä valmistetaan, uudesta rakennettua ja lavennettua tulee tästä lähin edellämäinittuja työkaluja y. m. olemaan alituinen varasto, joten tilaukset voidaan toimittaa heti.

Osoite: Helsinki.

T. Järveläinen.

---

## Uusia kirjoja jouluksi 1895.

*Aug. Strindberg. Menneiden vuosisatain vaiheita.* Suomentanut *Santeri Ingman.* 3 m. 25 p.

*Aina. Iitalampun ääressä.* Uusia kertomuksia. Suomentanut *Teuvo Pakkala.* 2 m. 75 p.

*E. Evers. Elämänkysymyksiä.* Jumalan sanan valossa. Kirja kodeille. Suomentanut *H-a F-s.* Koruk. 2; 50 p.

*Matemaattiset tehtävät* ylioppilastutkintoa varten vuosina 1874—1895 ynnä *Tulemat* osoituksia niiden laskemisessa. 1: 60.

Söderström & C:o Kustannusosakeyhtiö.

**POHJOLA**

Palovakuutus-Osakeyhtiö.

Aleksanterink. 42.  
Telef. 627.

Tapaturmavakuutus-  
Osakeyhtiö

**KULLERVO**

*Edullisimmat ehdot!*  
*Halvimmat maksut!*

EDULLISIMMAT EHDOT!

## Hotelli Wahlgren

Jyväskylässä.

— Hyvällä paikalla. — Siistit huoneet. — Nopea palvelus. —  
 — Hyvin varustettu ravintola. —  
 Huokeat hinnat,

Voinvientiiliike **TUOMIKOSKI & C:o**, Hanko  
 o t t a a

**MEIJERIVOITA**

myytäväksi. Tavallinen etumaksu lähetetään heti voin Hankoon saavut-  
 tua. Nopea ja säännöllinen tilitys.  
 Ollen asioissa ei ainoastaan parhaiden ulkomaisten tukku-, vaan  
 myös vähittäis-ostajain kanssa, voimme aina hienosta ja hienoimmasta  
 meijerivoista maksaa korkeimmat markkinahinnat.  
*Meijeritarpeita halvalla.*



Hinta: 3: 50